

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

**Avtorica: Mirjana Marič
Mentor: doc. dr. Marjan Smrke**

EKUMENIZEM NA PRIMERU ESC

Diplomsko delo

Študij: politologija

Smer: mednarodni odnosi

Ljubljana, 2003

KAZALO

UVOD.....	1
1. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI.....	3
1.1. Ekumenizem.....	3
1.2. Ekumenski svet cerkva.....	4
2. SOCIOLOŠKE TEORIJE EKUMENIZMA.....	5
2.1. Osnovni pojmi.....	5
2.1.1. <i>Verski pluralizem.....</i>	<i>5</i>
2.1.2. <i>Sekularizacija.....</i>	<i>6</i>
2.2. Sociološke teorije ekumenizma.....	8
2.2.1. <i>Teorija o pluralizmu globalnega sistema.....</i>	<i>8</i>
2.2.2. <i>Teorija o sekularizaciji.....</i>	<i>10</i>
2.3. Premislek o obeh teorijah.....	11
3. ZAČETKI EKUMENSKEGA GIBANJA IN NASTANEK ESC.....	12
3.1. Diverzifikacija krščanstva.....	12
3.2. Moderno gibanje za edinost cerkva.....	16
3.3. Nastanek ESC.....	17
4. KRATKA PREDSTAVITEV ESC.....	20
4.1. Skupni temelj.....	20
4.2. Članstvo.....	20
4.3. Namen ESC.....	21
4.4. Avtoriteta.....	21
4.5. Organizacija.....	22
4.6. Javne izjave.....	23
4.7. Financiranje ESC.....	24

4.8. Odpoved članstva.....	24
5. DEJAVNOSTI ESC.....	25
5.1. Ekipa za diakonijo in solidarnost.....	25
5.2. Komisija Vera in cerkvena ureditev.....	26
5.3. Ekipa za mednarodne odnose, mir in varnost.....	28
5.3.1. <i>Vloga ESC v mednarodnih zadevah.....</i>	<i>29</i>
5.3.2. <i>Javne izjave.....</i>	<i>30</i>
5.3.3. <i>Vloga ESC v sistemu OZN.....</i>	<i>31</i>
5.3.4. <i>Odnosi z vladami.....</i>	<i>32</i>
5.4. Pravičnost, mir in stvarstvo.....	32
5.4.1. <i>Ženske.....</i>	<i>33</i>
5.4.2. <i>Mladina.....</i>	<i>33</i>
5.4.3. <i>Rasizem.....</i>	<i>34</i>
5.4.4. <i>Staroselci.....</i>	<i>34</i>
5.4.5. <i>Invalidi.....</i>	<i>35</i>
5.4.6. <i>Ekonomija.....</i>	<i>35</i>
5.4.7. <i>Ekumenska Zemlja.....</i>	<i>36</i>
5.4.8. <i>Mir s pravičnostjo.....</i>	<i>36</i>
5.5. Misijoni in ekumensko oblikovanje.....	36
5.6. Bossey, ekumenski inštitut.....	37
5.7. Cerkev in ekumenski odnosi.....	37
5.8. Desetletje za premagovanje nasilja (2001-2010): Cerkve iščejo spravo in mir.....	39
5.9. Posebno posvečanje Afriki.....	39
5.10. ESC in medverski odnosi in dialog.....	40
6. ESC V ODNOSU DO PRAVOSLAVNIH CERKVA IN RKC.....	41
6.1. Pravoslavne cerkve in ESC.....	41
6.1.1. <i>Vključitev pravoslavnih cerkva v ekumensko gibanje.....</i>	<i>41</i>
6.1.2. <i>Nezadovoljstvo pravoslavnih cerkva v ESC.....</i>	<i>43</i>
6.1.3. <i>Posebna komisija za udeležbo pravoslavnih cerkva v ESC.....</i>	<i>44</i>
6.2. RKC in ESC.....	48

<i>6.2.1. RKC in ekumensko gibanje v prvi polovici 20. stoletja.....</i>	<i>48</i>
<i>6.2.2. Ustanovitev ESC ter medsebojni odnosi do 2. vaticanskega koncila.....</i>	<i>49</i>
<i>6.2.3. 2. vaticanski koncil in ESC.....</i>	<i>50</i>
<i>6.2.4. Vprašanje članstva RKC v ESC.....</i>	<i>53</i>
<i>6.2.5. Sodelovanje RKC in ESC.....</i>	<i>54</i>
<i>6.2.6. Dominus Iesus in papeževa enciklika Ecclesia de Eucharistia.....</i>	<i>56</i>
7. NA POTI K SKUPNEM RAZUMEVANJU IN VIZIJI ESC.....	58
7.1. Uvod.....	58
7.2. Ekumensko gibanje.....	60
7.3. Samorazumevanje ESC.....	61
7.4. Odnos s partnerji v ekumenskem gibanju, cerkvami in nečlanicami in drugimi telesi.....	63
ZAKLJUČEK.....	65
SEZNAM VIROV.....	68

SEZNAM KRATIC

ESC (Ekumenski svet cerkva)

MDS (Mešana delovna skupina)

OZN (Organizacija združenih narodov)

RKC (Rimsko-katoliška cerkev)

ZDA (Združene države Amerike)

WHO (Svetovna zdravstvena organizacija)

UVOD

Ko sem se odločala za izbiro teme za diplomsko nalogo, sem imela pred očmi današnjo situacijo v mednarodnih odnosih, kjer so se v 20. stoletju začeli močni integracijski procesi na meddržavni ravni (mislim predvsem na evropske integracije pa tudi druge). Ko sem pri svojem študiju opazovala in preučevala te procese, se mi je zastavilo vprašanje, kaj se je v tem obdobju dogajalo na področju religije, predvsem krščanstva. Zanimalo me je, če so po stoletjih nepriznavanja, nepoznavanja, nekomunikacije in po krvavih bojih krščanske cerkve spoznale pomen medsebojnega povezovanja.

Ugotovila sem, da se je na področju religije pojavil podoben proces z imenom ekumensko gibanje oz. ekumenizem. Ekumenizem ima za svojo nalogo pospeševanje edinosti kristjanov. Nastal je v 20. stoletju, ko so se različne krščanske cerkve začele zavedati, da krščanstvo in cerkve v družbi izgubljajo na pomenu in verodostojnosti, vzrok tega pa so videle v naraščajoči sekularizaciji pa tudi v njihovi konfesionalni razdeljenosti, ki je vsako »oropala« delček verodostojnosti.

Ekumensko gibanje ima široko množico manifestacij, od nacionalnih, regionalnih do mednarodnih ekumenskih konferenc, svetov in organizacij. Med njimi je največja, najpomembnejša in najširše zastopana mednarodna ekumenska organizacija z imenom Ekumenski svet cerkva (ESC), ki bo tudi predmet mojega preučevanja v tem diplomskem delu. Na organizacijo bom tudi omejila svoje preučevanje. Zavedam se, da je ekumensko gibanje obsežnejši pojav od delovanja neke mednarodne ekumenske organizacije, a ker je preobsežnost pojava in njegovih manifestacij zahtevala določeno omejitev, pa tudi sama sem kot študentka mednarodnih odnosov hotela povezati temo diplomske naloge s svojim študijem, sem se odločila za preučevanje te mednarodne organizacije. Nadalje sem se bolj poglobljala v praktično krščanstvo (npr. razglabljanje o moralnih in socialnih vprašanjih, delovanje na družbenem področju), saj bi problematika doseganja doktrinalnega konsenza zahtevala obsežno predznanje teologije. Problematike doktrinalnega konsenza pa se bom rahlo dotaknila pri preučevanju aktivnosti ESC. Ne bom pa se mogla pri opisovanju ESC vedno izogniti njihovem religioznemu jeziku (kot npr. stvarstvo, s predpostavko, da je Bog stvarnik vsega).

Menim, da je tema relevantna za moje področje študija, saj religija v mednarodni politiki še zdaleč ni zgubila vpliva in pomena.

ESC je največja in najpomembnejša ekumenska organizacija. Ustanovljen je bil leta 1948 z namenom služenja in pospeševanja ekumenskega gibanja. S 342 cerkvami članicami ima status široko zastopane organizacije, ki govori v imenu nekatoliškega krščanskega občestva. A mnoge cerkve, članice ESC, so do tega kritične ali pa indiferentne. Zato so polarizacija, pojemajoče članstvo in drugi znaki razpadanja trend nekaterih članic ESC, medtem ko religijska gibanja zunaj zaščite ESC kar cvetijo. Danes smo navkljub ekumenskemu gibanju priče večjemu drobljenju krščanskih veroizpovedi, kakor kdaj koli prej.

Moja delovna vprašanja so:

- kateri družbeni dejavniki so povzročili nastanek ekumenskega gibanja;
- s kakšnimi problemi oz. omejitvami se srečuje ESC pri doseganju cilja vidne edinosti ter
- katere pozitivne rezultate pri tem dosega?

Moje diplomsko delo je **študija primera**. Raziskovanje je zastavljeno intenzivno, kar pomeni, da se bom osredotočala samo na ESC. Pri svojem preučevanju bom uporabljala neempirične metode. V 1. poglavju bom razložila temeljne koncepte in pojme. V 2. poglavju bom predstavila sociološke teorije o vzrokih nastanka ekumenskega gibanja. V 3. poglavju bom s pomočjo **zgodovinske analize** razložila nastanek ekumenskega gibanja in nastanek ESC. Uporabljala bom sekundarne vire. V 4. poglavju bom z **analizo primarnih virov**, torej z analizo ustave in pravilnika ESC, ugotovila načine in omejitve delovanja ESC. V 5. poglavju bom z **deskriptivno metodo** opisala dejavnosti ESC, vendar se ne bom ukvarjala s konkretnimi primeri. Uporabljala bom primarne in sekundarne vire. V 6. poglavju bom z **zgodovinskorazvojno analizo** predstavila odnose med ekumenskimi partnerji, to so protestantske, pravoslavne cerkve in RKC. Uporabljala bom primarne in sekundarne vire. V 7. poglavju bom s pomočjo **analize primarnega vira**, in sicer teksta, ki ga je izdal ESC, analizirala, kako ESC sam sebe vidi v vlogi pospeševalca vidne edinosti. Zaključek bo sinteza ugotovljenega.

1. TEMELJNI KONCEPTI IN POJMI

1.1. Ekumenizem

Dr. teologije Stanko Janežič ekumenizem definira kot »prizadevanje za popolnejšo edinost med kristjani« (Janežič, 1986: 64). Beseda je grškega izvora (oikeo – prebivam, oikoumene ge – obljudena zemlja, vesoljni svet, oikoumenos – vesoljni) in je v današnjem pomenu zaživela v začetku 20. stoletja, ko se je med anglikanci in potestanti porodilo gibanje za medsebojno zблиžanje in sodelovanje. Za njegov nastanek je bila posebno pomembna svetovna konferenca Protestantskih misijonskih družb v Edinbourgu na Škotskem leta 1910. Polagoma so se ekumenskemu gibanju pridružili pravoslavni, po 2. vaticanskem koncilu pa se je ekumenizmu odprla tudi katoliška cerkev.

Ker besede edinost ne uporabljamo pogosto, sem se odločila, da v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970: 550) preverim še njen pomen. V slovarju je zapisano, da edinost pomeni složnost, vzajemnost. Isti slovar ekumensko gibanje definira kot »gibanje za združitev vseh krščanskih verskih skupnosti v eno cerkev« (1970: 567).

Opravila sem tudi intervju s prof. Bogdanom Dolencem¹. Tudi njega sem povprašala po definiciji ekumenizma. Ekumenizem je definiral kot gibanje za videjšo edinost, vidne vezi, ki naj bi povezovale člane cerkve v eno pa so predvsem skupna vera (veroizpoved), skupno bogoslužje in cerkveno vodstvo. Meni, da je edinost pravi izraz za definiranje ekumenizma, saj naj bi latinski izraz »unitas« (angl. unity) prevajali kot edinost, redkeje enotnost ali edinstvo. Izraz edinost bom v nadaljevanju uporabljala tudi sama. Prosila sem ga tudi za definicijo izraza občestvo. Izraz naj bi izhajal iz latinščine (communio) in se pogosto uporablja kot sinonim za edinost ali povezanost, drugod ta beseda pomeni skupnost (vernikov), izraz lahko pomeni tudi konkretno skupnost vernikov na določenem ozemlju.

---

¹ Intervju z dr. Bogdanom Dolencem, izrednim profesorjem za nauk o cerkvi in ekumensko teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, 16. junij 2003.

V *The New Encyclopaedia Britannica* (1992: 362) je ekumenizem definiran kot »gibanje ali tendenca k svetovni krščanski edinosti (unity)«, termin naj bi poudarjal »univerzalnost krščanskih cerkva«. Ekumensko gibanje naj bi »obnovilo apostolski občutek zgodnjih cerkva za edinost v raznolikosti in se soočalo s frustracijami in težavami modernega pluralnega sveta«.

1.2. Ekumenski svet cerkva

Ekumenski svet cerkva (ESC)² je najpomembnejša ekumenska organizacija med kristjani. ESC je ustanovilo 147 cerkva avgusta 1948, v Amsterdamu. Prvotno je bila pozornost usmerjena k Evropi in Severni Ameriki, sčasoma pa je postal njegov interes cel svet. Glavne naloge ESC so pozivanje cerkva k cilju vidne edinosti v eni veri in enem evharističnem združenju, omogočanje skupnega pričevanja cerkva v vsakem prostoru, podpora skupnemu pričevanju in evangelizmu, izražanje skrbi za skupno služenje človeškim potrebam in podpora pravičnosti in miru. Uradni jeziki so angleški, francoski, nemški in španski. Sedež ESC je v Ženevi, svojo pisarno pa imajo tudi v New Yorku. Glavni vir financiranja so prispevki cerkva članic. Sredstva za določene projekte pa pridobivajo tudi od posvetnih in vladnih organizacij. Tesne stike vzdržujejo z mnogimi vladnimi in nevladnimi organizacijami. (*Yearbook of international organizations*, 1993: 1630).

---

² Pojavlja se tudi ime Svetovni svet cerkva, ki bi mogoče bolj ustrezal, saj se v angleščini ta organizacija imenuje World council of churches. Ime Ekumenski svet cerkva je (najverjetneje) preveden iz nemščine (Ökumenischer Rat der Kirchen).

2. SOCIOLOŠKE TEORIJE EKUMENIZMA

Ekumensko gibanje, ki poskuša doseči večjo edinost med različnimi krščanskimi religioznimi skupinami, kaže na obseg, do katerega so se cerkve sedaj pripravljene sporazumevati o svojih prepričanjih. Videti je, da cerkve, ki so bile druga do druge, ter tudi do drugih religij v minulih stoletjih izrazito nestrpne, spreminjajo svojo podobo. To spremembo je večinoma prineslo 20. stoletje. Nekateri kristjani so na ekumensko gibanje gledali kot na »delovanje svetega duha, drugi pa so v tem videli dejanja grešnih duš, če ne celo delo hudiča« (Hudson, 1977: 23). K ekumenskemu gibanju so v glavnem prispevali liberalni kristjani, a kmalu so svoje poglede ublažili tudi mnogi konzervativci. Moj cilj v tem poglavju je predstaviti sociološke teorije o vzroku takšnega razpona ekumenskega gibanja.

Pojavljata se dve teoriji o vzroku ekumenskega gibanja: prva trdi, da je ekumenizem posledica verskega pluralizma, druga pa, da je ekumensko gibanje le posledica sekularizacije. Preden si ju pogledamo, je potrebno najprej več povedati o pojmih verski pluralizem in sekularizacija.

2.1. Osnovni pojmi

2.1.1. Verski pluralizem

»Verski pluralizem znotraj regij, držav, družin in znotraj posameznikov je značilnost našega časa. Medtem ko si ljudje še vedno želijo posedovati določeno vrsto verovanj in vrednot, ki bi dale občutek smisla in namena našim življenjem, imajo sedaj izbiro med večjim številom religioznih alternativ ter tudi izbiro med sekularnimi ali verskimi ideologijami. Moderno življenje označuje življenje na ideoloških trgih in to postavlja vprašanje, katera ideologija bo izbrana v določenem kontekstu« (Tamney, 1993: 55).

Steve Bruce (Haralambos in Holborn, 1999: 494) meni, da je religiozni pluralizem posledica raznovrstnih virov, ki so spodkopali skupno osnovo za religiozno pravovernost. Preseljevanje je tako v Severni Ameriki kot v Evropi povzročilo pluralnost religioznih skupin. Industrializacija in modernizacija sta prinesli socialno

fragmentacijo družbe v pluralnost kultur in religioznih skupin. Posledica tega je, da država ne more več podpirati ene religije, ne da bi s tem povzročila konflikta. Pluralnost religij opominja posameznike, da so njihova prepričanja stvar izbire in ne več del njihove pripadnosti družbi.

Posledica pluralizma je religijski trg, kjer različne religije tekmujejo za vernike ali pa med seboj sklepajo dogovore o nespreobračanju. Verski pluralizem in tekmovalnost povečajo relativnost njihovih verskih vsebin oz. po Bergerju »pluralistična situacija pahne religije v krizo kredibilnosti« (Dobbelaere, 1999: 233). Berger in Luckmann (Haralambos in Holborn, 1999: 494) sklepata, da v verskem pluralizmu, ko namesto ene religiozne institucije z enim neizpodbitnim menjem o nadnaravnem obstaja mnogo religioznih institucij z različnimi pogledi, nastanek denominacij slabi vpliv religije. Vendar pa so najnovejša sociološka dognanja privedla do nove paradigme, da »verski pluralizem, namesto da bi vodil v zaton ali slabljenje religije, spodbuja institucionalne in teološke transformacije, ki religije revitalizirajo« (Yang in Ebaugh, 2001: 269).

2.1.2. Sekularizacija

Večina sociologov se strinja, da spremembe v družbi vodijo k spremembam v religiji. Mnogi od njih trdijo, da bodo družbene spremembe vodile k slabljenju ali celo k izginotju religije. V 19. stoletju so menili, da bosta industrializacija in rast znanosti vodili k sekularizaciji. A šele v 60. letih 20. stoletja se je razvilo več teorij o sekularizaciji, med njimi so najpomembnejše teorije postavili Berger, Luckmann in Wilson.

Ker so moderne družbe razdeljene na funkcionalne sisteme, so pod sistemi razvili različna funkcionalna področja (ekonomijo, politiko, znanost, družino) od katerih je vsaka razvila svoje vrednote (uspeh, delitev oblasti, zanesljivost, ljubezen) in norme. Kar se tiče religije, se vsako področje sklicuje na avtonomijo in zavrača versko predpisana pravila, kar pomeni, da pride do avtonomizacije podsystemov. Sekularizacijo lahko definiramo kot proces, kjer je v moderni, funkcionalno diferencirani družbi, stari religiozni sistem reduciran v podsystem poleg drugih podsystemov, s tem pa izgublja svoj vpliv nad drugimi podsystemi. Tako se družbeni pomen religije znatno zmanjša. Za Wilsona je sekularizacija pomenila zmanjšanje oz. prenehanje pomena religije za

delovanje družbenega sistema, za Chavesa pa je pomenila zoževanje področja verske avtoritete na družbeni ravni. Berger in Luckmann sta poudarjala še dodatno posledico procesa funkcionalne diferenciacije in avtonomizacije sekularne sfere, in sicer je to privatizacija religije. Po Luckmannu veljavnost verskih norm postane omejena na privatno življenje, kar je bilo po Bergerju potrebno za vzdrževanje visoko racionaliziranega reda v javni sferi (Dobbelaere, 1999: 229-247).

Jose Casanova (Davie, 2000: 27-29) se strinja, da je paradigma sekularizacije glavni teoretski okvir, s pomočjo katerega sociologija opazuje odnos med religijo in modernostjo. Vendar meni, da je najprej potrebna jasna artikulacija pojma sekularizacija. Pravi, da je teorija sekularizacije pravzaprav sestavljena iz treh različnih in neenakih pomenov:

- sekularizacije kot razločevanja posvetnih sfer od verskih norm in institucij,
- sekularizacije kot upadanja religioznih verovanj in praks in
- sekularizacije kot marginalizacije vere v privatno sfero.

Sekularizacija kot koncept tako ni opuščena, temveč samo »očiščena«. Za Casanovo je pravi pomen sekularizacije razločevanje posvetnih sfer od verskih norm in institucij, saj prav ta ostaja splošni moderni trend. Modernost nikakor ne pomeni nujnega zmanjšanja religioznih verovanj in praks niti ne izгона religije v privatne sfere. Casanova celo potrjuje legitimnost javne vloge religije v modernem svetu.

Robert W. Hefner (1998: 83-104) meni, da se je v zahodnem javnem življenju zgodil proces sekularizacije, a v družbah zahodne civilizacije je religija še vedno obdržala pomemben vpliv na civilno družbo in javno sfero. Religije so svoj vpliv najbolj uspele obdržati v tistih državah, kjer niso poskusile vsiliti organske unije z državo, ampak so se na religijskem trgu obrnile k etosu in organizaciji, ki sta bliže delavskemu in srednjemu razredu. Yves Lambert (1999: 303-333) v svojem članku namiguje, da smo morda že v procesu nastajanja »pluralistične sekularizacije«, kot jo imenuje sam, kjer ima religija enak vpliv na družbo in življenje kot katero koli drugo gibanje ali ideologija ter lahko igra določene vloge tudi zunaj svoje specifične funkcije in ima vpliv zunaj svojega kroga vernikov kot etični in kulturni vir.

2.2. Sociološke teorije ekumenizma

2.2.1. Teorija o pluralizmu globalnega sistema

Richard Wayne Lee (1993: 133-142) v svoji študiji zavzema stališče, ki povezuje univerzalistične trende v verovanjih in vrednotah (sodoben primer so vse bolj strpni in kooperativni medreligijski odnosi) z naraščujočim pluralizmom modernih družb. Sicer prvenstveno raziskuje vzroke bolj strpnih medreligijskih odnosov, a prehaja tudi na krščanski ekumenizem. Svoje stališče podkrepi s podobnimi stališči naslednjih sociologov:

Ronald Robertson je kot del svoje »globalizacijske« teorije vključil verzijo ideje o nepogodbenih elementih, ki utemeljujejo svetovni red. Mednarodni sistem - medtem ko ga označujejo konfliktnost in pomanjkanje konsenza – obstaja kot sistem zaradi določenih minimalnih »predkonfliktnih elementov v globalnem kulturnem konfliktu« zaradi široko razprostranjene sprejetosti vrednote pluralizma. Tako Robertson novo, pomirljivejše stališče krščanstva do drugih religij deloma pripisuje tudi pritiskom širokih norm, ki utemeljujejo razvijajoči se globalni sistem (Lee, 1993: 134).

Peter Berger je ugotavljal, da naraščajoči religijski pluralizem modernih družb religijam spodnaša kredibilnost, ker sleherno od njih »oropa« »verodostojnostne strukture«. Krščanska zatrjevanja o ekskluzivnosti posesti resnice slabijo ob tekmovanju z drugimi religijami in sekularnimi svetovnimi nadzori. Ko Berger razlaga krščanski ekumenizem 20. stoletja, opozarja, da se v kulturno pluralističnih družbah razvijajo religijske »tržne razmere«, zaradi katerih lahko na različne krščanske tradicije in denominacije gledamo kot na ekonomske enote, ki medsebojno tekmujejo. Prav tako kot poslovne korporacije take enote tekmujejo med seboj za člane med klientelo, ki si postaja vse bolj podobna v potrošniških navadah, zato se take enote nagibajo k standardizaciji proizvodov in storitev ter razvijajo birokratske strukture, ki kmalu konvergirajo v funkcionalno ekvivalentne oblike. V takih pogojih se na religijske tekmece ne gleda več kot na sovražnike, marveč kot na kolege s podobnimi problemi. V takem okolju postane racionalno omejevati cenovno neregulirano tekmovanje in urediti religijski trg tako, da

je v korist vseh tekmecev. Spodbujanje ekumenizma je v tej luči vzporednica poslovnih praks cenovne zamrznitve in kartelizacije (Lee, 1993: 135).

Berger in Luckmann (1999: 44) ugotavljata, da v modernem pluralizmu religiozne institucije stopajo na trg religioznih možnosti izbire v vlogi ponudnika. Če hočejo cerkve obstati, morajo v čedalje večji meri upoštevati želje svojih pripadnikov. Ponudba cerkva se mora obnesti na prostem trgu. Modrost stare trgovske zapovedi »kupec je kralj« je prodrla tudi v cerkve. Cerkve čedalje težje vztrajajo pri tržno nepriljubljenih dogmah ali praksah. Ne morejo več računati na to, da bo državna oblast ljudi prisilila v bogoslužje niti ne morejo pričakovati, da jih bo država rešila tekmecev. Pluralistične razmere silijo konkurenčne cerkve k temu, da poskušajo tako ali drugače shajati ena z drugo. Sprava se taki prisiljeni strpnosti upirajo, pozneje pa jo celo teološko upravičijo kot ekumenizem.

John Meyer je izdelal »institucijsko« teorijo kulturne spremembe, ki lahko osvetli trende 20. stoletja k bolj prijateljskim medreligijskim odnosom. Formalna organizacijska struktura poslovnih korporacij ali celo nacionalnih držav dandanes v veliki meri odslikava globalne kulturne »recepte«, ki zadevajo legitimno obliko in funkcijo, te funkcije (npr. varstvo okolja, varnost) pa ne prispevajo vedno k ekonomski racionalnosti v strogem profitnem pomenu. Ravno tako kot dobra podjetja dodajajo take funkcije k svojim ceremonialnim strukturam, tako »dobre« religijske organizacije ustanavljajo agencije za medreligijski dialog in sodelovanje. Take strukture lahko prispevajo k promociji legitimnosti in tako povečujejo preživetvene možnosti organizacije (Lee, 1993: 135).

Postavlja se vprašanje, kako pravilna oz. dobra je ta taktika, kajti v nasprotju s konvencionalno modrostjo, da pluralizem vodi v relativizem ali v zavračanje absolutnega, v postmoderni družbi trditve verskih fundamentalistov o absolutni resnici in vrednotah kar cvetijo. Ammerman poudarja da, »krščanski fundamentalizem cveti v predmestjih velemest, kjer se tradicija sreča z modernostjo« (Yang in Ebaugh, 2001: 80). Ker živijo v negotovem, spreminjajočem se, pluralistično modernem svetu, si mnogi želijo gotovosti, stalnosti in absolutnosti. Zato »liberalne teologije in ekumenizem, ki relativizirajo vsako versko tradicijo, niso tako privlačni kot mnoge fundamentalistične trditve« (Yang in Ebaugh, 2001: 80).

2.2.2. Teorija o sekularizaciji

Teorijo, da je ekumensko gibanje le dokaz sekularizacije zastopa Bryan Wilson (Haralambos in Holborn, 1999: 495). Trdi, da se organizacije bolj združujejo takrat, ko so šibke in ne takrat, ko so močne, ker zveza pomeni kompromise in spreminjanje pripadnosti. Meni, da predstavlja ekumenizem usihajoče krščanstvo, ki se oprijema vsake bilke. Čeprav je zaobjelo predstave nekaterih cerkvenih predstavnikov, Wilson trdi, da je ekumensko gibanje zbudilo malo splošnega zanimanja in je dalo bolj malo pozitivnih rezultatov.

Grace Davie (2001: 455-473) je v svoji raziskavi o globalni civilni religiji z evropske perspektive raziskovala tudi vlogo cerkva v odnosu med državo in Evropsko unijo. Ko je iskala možno povezavo med rastočo evropsko identiteto in učinkovitim ekumenizmom v Evropi, je ugotovila, da so krščanske cerkve napredovale pri doseganju vidne edinosti vzporedno z nastajanjem ekonomske in politične unije. Lahko bi se trdilo, da sta »gradnja evropske identitete in rast ekumenskega prizadevanja sestavni del istega procesa« (Davie, 2001: 462). V obeh primerih je več poudarka na tem, kaj ima Evropa/krščanstvo skupnega, namesto na tem, v čem se razlikuje.

Ugotovila je tudi, da se je v ekumenskem gibanju zgodila sprememba, in sicer se je zgodil premik od želje po organski uniji k poudarku na komplementarne prispevke posameznih krščanskih cerkva. Večje sodelovanje pa ni vedno prineslo tudi soglasja. Pojavile so se razlike med in znotraj cerkva, ko so različne skupine dajale prioritete različnim zadevam (Davie, 2000: 185).

David Martin poudarja samo kontradikcijo ekumenizma: »poizkus zблиževanja cerkva v imenu krščanske edinosti samo še dodatno deli cerkve na tiste, ki so za ali proti ekumenizmu«³ (Hazard, 1998: 187). Marjan Smrke v svojem članku (1993: 127-132) opozarja, da je s teorijo sekularizacije mogoče ugotavljati oblikovanje vse boljših pogojev za procese, ki jih ugotavlja tudi Lee. V svetovnem merilu napredujoča sekularizacija na družbeni ravni, in očitna vztrajnost religioznosti na individualni ravni,

---

³ Kot primer lahko navedem primer nadškofa Marcela Lefebvreja (1905-91), ki se ni strinjal z vključitvijo RKC v ekumenske procese po 2. vatikanskem koncilu, zato je v Švici osnoval lastno konservativno gibanje *Duhovniško bratstvo svetega Pija X.*

ob tem pa marsikje naraščajoča avtonomnost vernikov v odnosu do dogmatskih jeder njihovih religij in do cerkva samih, so osnova za takšne razmere, v katerih se bodo morale verske organizacije v medsebojem tekmovanju vse bolj zblíževati, se medsebojno priznavati, se prilagajati, skratka, se univerzalizirati.

2.3. Premislek o obeh teorijah

Pri iskanju ustreznih teorij o vzrokih nastanka ekumenizma sem ugotovila, da pojavu ni bilo posvečeno mnogo raziskav. Pojav je obravnavan samo površno, kot dodatek teoriji o sekularizaciji ali verskem pluralizmu. Zato se seveda pojavlja še kopica odprtih vprašanj. Teorija, ki trdi, da je verski pluralizem tisti, ki je povzročil nastanek ekumenskega gibanja, pozablja na pravoslavne cerkve, ki v času pridruževanja ekumenskemu gibanju (ko so bile pravoslavne dežele pod vladavino komunističnih partij) niso živele v okoliščinah verskega pluralizma, temveč so se soočale s situacijama nasilne sekularizacije in omejevanja verske svobode. Obe teoriji se posvečata samo spremembam v religiji v modernem zahodnem svetu in pustita odprto vprašanje, zakaj so se ekumenizmu pridružile tudi cerkve, ki niso del modernega zahodnega sveta. Obe teoriji torej puščata še odprta vprašanja, ki čakajo na ustrezne odgovore v prihodnosti.

3. ZAČETKI EKUMENSKEGA GIBANJA IN NASTANEK ESC

3.1. Diverzifikacija krščanstva

Od vseh velikih religij je krščanstvo najbolj razširjeno in ima največ privrženecv. Navedeno število najbrž ni točno⁴, toda dosega približno 1,870 milijarde ljudi (O'Brien in Palmer, 1999: 91). Dva tisoč let zgodovine je tej religiji pustilo pečat raznolikosti v obredju, arhitekturi, verovanju in običajih. Od veličastne papeške maše do preprostosti kvekerskega shoda, od bogatih cerkva do matere Tereze v revnih četrtih Kalkute - vse to je krščanstvo, razdeljeno na veliko število doktrinarno in organizacijsko ločenih delov. V Enciklopediji Britannici iz leta 1994 je ugotovljeno, da lahko govorimo o 22.000 različnih krščanskih cerkvah, sektah in denominacijah (Smrke, 2000: 195). Verniki delijo enega boga in eno vero, a vse to ni preprečilo drobljenja krščanstva. Iz razkolov je izšlo 5 glavnih vrst:

1) Predkalcedonske ali monofizitske cerkve

Sem spadajo armenska cerkev, sirski pravoslavci (jakobiti), koptska cerkev, etiopska cerkev, nubijska cerkev in še katera. Ti so sprejeli avtoriteto biblije in prvih treh sinod, ne sprejemajo pa kristološke definicije kalcedonskega koncila (451)⁵. V dobrih odnosih so z RKC, pravoslavci in anglikanci.

2) Razkol med pravoslavci in rimokatoličani

Do ločitve vzhodnih cerkva od zahodnega krščanstva je prišlo predvsem zaradi odklonitve najvišje oblasti rimskega škofa. Jabolko spora je v trditvi RKC, da ima rimski škof kot Petrov naslednik pravico in dolžnost izvajanja suverene jurisdikcije in avtoriteto učenja nad vsemi cerkvami v eni univerzalni cerkvi ter da jurisdikcija lokalnih škofov izhaja iz njega. Pravoslavni vzhod to trditev zanika. V srednjem veku je

---

⁴ Ocena števila kristjanov je odvisna od kriterija ocenjevanja, na voljo je več možnosti: empirično merjenje samoopredeljevanja glede verskega prepričanja, empirično merjenje samoopredeljevanja glede verske pripadnosti, merjenje samoopredeljevanja ljudi glede verovanja v temeljne doktrinalne postavke, merjenje redne verske prakse ali iniciiranost. Število kristjanov se z različnimi kriteriji seveda spreminja.

⁵ Medtem ko kalcedonska definicija pravi, da je Jezus Kristus iz dveh narav, božje in človeške, te cerkve menijo, da je Jezus Kristus ene same narave – božje.

zaradi tega in drugih zadev⁶ pogosto prihajalo do napetosti. Leta 1054 je papež Leo IX. izrekel prekletsvo nad konstantinoplskim patriarhom Cerularijem. Z medsebojnim izobčenjem je nastala delitev na rimskokatoliško cerkev in pravoslavne cerkve.

Pravoslavne cerkve zajemajo več kot 130 milijonov krščencev (Smrke 2000: 215). Priznavajo prvih 7 ekumenskih koncilov. Konstantinoplski patriarh ima naslov ekumenski patriarh, velja za prvega med enakimi. Pravoslavne cerkve so narodne, kar pomeni, da ima vsaka etnija svojo cerkveno organizacijo. Posamične pravoslavne cerkve so avtokefalne, kar pomeni, da se same upravljajo, kar je pomembna razlika v primerjavi s krajevnimi cerkvami RKC, ki so podrejene nadnarodnemu centru. Pravoslavne cerkve so večji del svoje zgodovine sprejemale podrejenost posvetni oblasti oz. vladarju, ki je bil štet za vladarja nacionalne cerkve. Razen organizacijskih razlik obstajajo še številne razlike v primerjavi z RKC: krst se opravi s potopitvijo, pri evharistiji se uporablja kvašen kruh, velik pomen imajo ikone, župnijska duhovščina je lahko poročena, ne smejo pa biti poročeni škofje in patriarhi.

Rimski katoličani so največja posamezna krščanska skupnost. Priznavajo primat in avtoriteto papeža, rimskega škofa. Papež je za katoličane Kristusov predstavnik na Zemlji, na čelu zbora škofov in duhovnikov. Kadar papež govori z vso svojo oblastjo (ex cathedra) ter opredeljuje verske in moralne zadeve, so njegove izjave nezmotljive in obvezujoče za vse katoličane. Središče rimskega katolištva je maša – evharistija, skupaj s še šestimi zakramenti: krstom, birmo, pokoro, mašniškim posvečenjem, zakonom in bolniškim maziljenjem.

Pravi preobrat v katoliškem gledanju na ekumenizem je prinesel 2. vatikanski koncil (1962-1965), ki je na široko odprl pot pogovorom in sodelovanju z nekatoliškimi cerkvami, še posebej s pravoslavnimi. Na zadnjem zasedanju koncila sta 7. decembra 1965, istočasno v Rimu in Carigradu, medsebojno izobčenje iz leta 1054 prekinila papež Pavel VI. in ekumenski patriarh Antenagoras, vendar so problemi ostali. Pravoslavni model univerzalne cerkve je evharistično občestvo lokalnih cerkva, ki jih vodijo škofje zgodovinskih patriarhatov (Rim, Konstantinopel, Aleksandrija, Antiohija in Jeruzalem), ki imajo nad svojo sfero jurisdikcijo, Rimu pa priznavajo mesto prvega

---

⁶ Npr. celibat oz. poročenost klera, uporaba kvašenega kruha v evharistiji, vzhodna doktrina o Svetem duhu itd.

med enakimi. V očeh RKC pušča pravoslavni model regionalne cerkve preveč dostopne nacionalizmu, kar ogroža univerzalnost. Obe telesi med seboj uživata nepopolno občestvo, medsebojno priznavata redove in zakramente, 30. novembra 1979 je bila ustanovljena pravoslavno-katoliška mešana komisija, v praksi pa ostajata medsebojno neodvisni.

3) V obdobju reformacije so se nekatere cerkve ločile od Rima, a so v različnih stopnjah obdržale klasično obliko cerkvenega življenja. Sem spadajo:

-anglikanska cerkev, ki je svetovna družina cerkva, povezanih s canterburyjskim nadškofom, čigar položaj med poglavarji drugih anglikanskih cerkva je položaj prvega med enakimi. Čeprav se je angleški svet v času reformacije ločil od Rima, je ohranil katoliški tip duhovništva in bogoslužje, ki je močno zavezano svoji katoliški preteklosti, vendar zavrača nauk o papeštvu, o maši kot daritvi in pojem zakramentalnega duhovništva, ki je pogoj za veljavno mašo;

- **luteranska cerkev,** ki uresničuje nauk nemškega reformatorja Martina Lutra (1483-1546). Predstavlja glavno protestantsko prisotnost v Nemčiji in Skandinaviji, od koder se je razširila po vsem svetu. Le v nekaterih deželah so luterani ohranili škofe. Cerkev običajno vodi sinoda, ki ji predseduje generalni superintendent. Podobno kot anglikanizem je tudi luteranstvo v precejšnji meri ohranilo prvotne oblike bogoslužja, čeprav je pridiga vedno središčnega pomena;

- **reformirane (prezbiterijske) cerkve,** ki temeljijo na načelih reformatorja Kalvina (1509-1564), ki je v času reformacije deloval v Ženevi. Podobno kot luteranci poudarjajo, da je avtoriteta Svetega pisma večja od avtoritete cerkve. Cerkev vodijo prezbiterji in sinode, ki jih sestavljajo pastori in starešine - laiki iz določene pokrajine. Bogoslužje je preprosto, sestavljajo ga branje in razlaga Svetega pisma, spontane molitve ter prepevanje psalmov in cerkvenih pesmi;

- **kongregacionalisti,** ki poudarjajo neodvisnost krajevne cerkve. Neodvisnost je posledica delovanja separatistov v angleškem puritanstvu, ki so odklanjali državno cerkev. Kongregacionalisti poudarjajo, da lahko pripadaš cerkvi le zaradi osebne verske odločitve in ne zato, ker si član neke državne ali družbene skupine;

- **metodistične cerkve,** ki so nastale z obnovitvenim gibanjem v Angliji v 18. stoletju in oznanjevanjem Johna Wesleya. Čeprav je John Wesley ostal anglikanec, se metodistični spreobrnjenci niso pridružili anglikanski cerkvi. Cerkve so organizirane v okrožja in

okraje. Vodi jih konferenca pastorjev in predstavnikov cerkvenega članstva. Bogoslužje je zelo zakramentalno in neformalno.

4) Sem spadajo cerkve, ki so v obdobju reformacije prekinile s tradicijo, še posebej:

- **baptistične cerkve**, ki odklanjajo krst otrok, ker menijo, da je krst znamenje priznanja vere, ki ga je zmožen le odrasel človek. Baptistične cerkve so v bistvu neodvisne. Dandanes jih najdemo po vsem svetu. Podobno kot druge reformirane cerkve poudarjajo pomen Svetega pisma;

- **pentekostalci oz. binkoštniki**, ki so dobili ime po judovskem prazniku žetve binkošti, ko naj bi se apostolom razodel sveti duh. Poudarjajo zanesena duhovna izkustva. Razširjene so participatorne, kolektivne oblike čaščenja: ples, ploskanje, dvigovanje rok in petje. Obstaja več binkoštnih cerkva, ki po svetu združujejo več kot 100 milijonov pripadnikov in dandanes naglo rastejo predvsem v Latinski Ameriki.

5) starokatoliška cerkev

V času 1. vatikanskega koncila (1869-1870) so nekateri teologi, zlasti iz nemških dežel, odklonili razglasitev papeškega prvenstva in njegove nezmotljivosti ter nekatera druga teološka pojmovanja cerkve in evangelijska verovanja. Leta 1871 je bila po neuspešnih poskusih sprave ustanovljena starokatoliška cerkev. Starokatoličani v ospredje postavljajo Sveto pismo in prvih sedem cerkvenih zborov. Središče bogoslužja je maša v narodnem jeziku. Ohranili so sedem zakramentov. Starokatoliška cerkev se je razširila predvsem v nemških deželah in drugod po Evropi. Vseh vernikov je danes okoli 600.000 (Janežič, 2003: 103).

Poskusi zedinjanja so se pojavljali že ob samih razkolih. Tristo let prizadevanj ni pomagalo, da bi monofizitske cerkve⁷ uskladili s kalcedonskim koncilom. Srednjeveški ekumenizem med pravoslavnimi in Rimom je dosegel kratkoročne zgladitve sporov na papirju (Lyon 1274, Firenze 1439), ki pa niso imele učinka pri Grkih, saj so Grki zamerili RKC opustošenje Konstantinopla na 4. križarskih vojnah leta 1204. Kristjani v pravoslavnih deželah, v popolnem občestvu z Rimom, imenovani uniati, imajo še vedno občutljive odnose s pravoslavnimi nacionalnimi cerkvami. Po padcu komunizma pravoslavni še posebej očitajo katolikom njihovo prozelitistično agresivnost, da bi na

---

⁷ Iz *monos*, gr. eno in *physis*, narava, torej tiste cerkve, ki trdijo, da je ima Kristus samo eno naravo – božjo.

svojo stran pridobili spreobrnjence med pravoslavci. Tudi v obdobju reformacije je bil razkol tako grenak in krvav, da so šele v 20. stoletju prišle uradne pobude za zacelitev starih ran.

3.2. Moderno gibanje za edinost cerkva

Moderno gibanje za edinost cerkva lahko zasledimo konec 19. stoletja in je bilo že v svojih zametkih označeno s svojo raznolikostjo. Sestavljeno je bilo iz različnih ekleziastičnih tradicij, teoloških trendov in šol. Svoje korenine ima v večjih misijonskih gibanjih 19. stoletja. Ekumensko gibanje kot tako je dobilo svojo obliko na **Svetovni misijonski konferenci v Edinburghu** leta 1910, kjer je prvič nastal permanenten instrument mednarodnega krščanskega sodelovanja zunaj RKC. Sodelovanje in enotnost sta bili venomer ponavljajoči se temi misijonskih konferenc 19. stoletja. Čutili so, da je misijonski trud brez združene fronte doma manj učinkovit. »Težko je verjeti, da do leta 1910 niso imeli nikakršnega instrumenta mednarodnega krščanskega sodelovanja, a medsebojno sumničenje je bilo tako veliko in zaščita njihove lastne avtonomije tako močna, da je celo nastanek Trajnega komiteja konference pravi čudež«, komentira ta dogodek Neill (1990: 403). Napočila je vojna, tako da je morala ustanovitev Mednarodnega misijonskega sveta počakati do leta 1921. Takrat so misijoni v različnih državah končno dobili skupno točko reference, instrument za skupno akcijo, če so tako želeli, redno mesto sestajanja, in nekakšno telo, ki je občasno lahko delovalo v imenu misijonov in cerkva v odnosu do vlad.

Druge korenine nastajajočega ekumenskega gibanja so bila **študentska in preporoditvena gibanja** v 19. stol., ki so nastala kot rezultat pridiganja mož, kot so npr. Dwight L. Moody, Charles H. Spurgeon in Charles Finney, ki so navdušili na tisoče mož, da so se odpravili v misijone. Gibanje, veliko bolj preokupirano z socialno etiko in politiko kot pa s teološkimi zadevami ali doktrino, se je imenovalo **Socialni evangelij** (Social Gospel). Gibanje je imelo izvor v liberalni teologiji 19. stol. in je bilo v svojem bistvu idealistično, optimistično in aktivistično gibanje. Pozdravljalo je idejo sveta, ki se bo polagoma spremenil v božje kraljestvo s pomočjo človeške prizadevnosti. Pozivalo je k praktičnemu krščanstvu in je bilo eden od faktorjev, ki so povzročili nastanek gibanja **Življenje in delo** (Life and Work), ki je imelo svojo prvo večjo konferenco leta

1925 v Stockholmu. Njihov slogan je bil »doktrina deli, služenje združuje«. Gibanja, ki so poudarjala eklesiastično enotnost in teološko doktrino, so se združila v gibanje, imenovano **Vera in cerkvena ureditev** (Faith and Order), ki se je prvič sestalo v Lausanni leta 1927.

Leta 1920 je **ekumenski patriarhat Konstantinopla** postal prva cerkev, ki je javno pozivala k stalnem organu bratstva in sodelovanja vseh cerkva, nekakšni "Ligi cerkva", kar je podobno predlogu o Ligi narodov po 1. svetovni vojni. Podobno so mislili tudi drugi cerkveni voditelji, kot npr. švedski nadškof Nathan Soderblom, ustanovitelj gibanja Življenje in delo, ter J. H. Oldham iz Velike Britanije, ustanovitelj Mednarodnega misijonskega sveta.

3.3. Nastanek ESC

Leta 1937, ravno pred zasedanjem obeh konferenc (gibanje Vera in cerkvena ureditev naj bi se sestalo v Edinburghu, Življenje in delo pa v Oxfordu), so se predstavniki obeh gibanj sestali v Londonu. Odločili so se združiti obe gibanji in ustanoviti **reprezentativno skupščino voljnih cerkva**. Predlagana nova organizacija naj ne bi imela zakonodajnih pooblastil, niti ne bi mogla cerkva obvezati k akciji brez njihovega strinjanja, toda da bi bila učinkovita, si mora zaslužiti spoštovanje cerkva v taki meri, da bi bile osebe velikega vpliva v cerkvenem življenju pripravljene žrtvovati svoj čas in misli njenem delu. S. McCrea Cavert (ZDA) je predlagal ime **Ekumenski svet cerkva**.

Obe gibanji sta na svojih zasedanjih sprejeli predlog in obe napotili po 7 članov v komite, ki se je sestel v Utrechtu maja 1938. Tam je komite ustanovil začasen komite, odgovoren za ESC v procesu formacije. Začasni komite je ustanovil solidne osnove za ESC s tem, da je rešil ustavna vprašanja glede osnove, avtoritete in strukture ESC. V oktobru in novembru 1938 so poslali uradna povabila 196 cerkvam. 1938 je v Tambramu (Indija) Mednarodni misijonski svet izrazil interes za pridružitvev ESC, a se je odločil nadaljevati samostojno pot. Številne misijonske družbe niso hotele priti pod kontrolo cerkva, obstajal pa je tudi strah, da cerkve Severne Amerike in Evrope ne bodo dale veljave mlajšim cerkvam po drugih kontinentih.

Leta 1939 je začasni komite načrtoval prvo generalno skupščino ESC za avgust 1941, vendar je napočila 2. svetovna vojna, tako da se je obdobje oblikovanja ESC zavleklo še za dodatnih deset let. V obdobju med 1940 in 1946 začasni komite ni mogel normalno delovati, toda člani so se zbirali v ZDA, Angliji in Švici in delovali tudi med vojno. Pomagali so pri delu z vojnimi zaporniki, Židi in drugimi pribežniki ter kontaktirali z drugimi krščanskimi voditelji, s katerimi so pripravljali povojno spravo in medcerkveno pomoč. Po vojni se je začasni komite srečal v Ženevi (1948) in v Buck Hillsu, Pennsylvania (1947). Komite je potrdil, da je izkušnja tragične vojne še povečala odločnost cerkva, da manifestirajo svoje bratstvo v spravi. Do leta 1948 je 90 cerkva sprejelo povabilo k članstvu v ESC.

22. avgusta 1948 se je v Amsterdamu prvič sestala skupščina. 147 cerkva iz 44 držav je predstavljalo vse veroizpovedi znotraj krščanskega sveta z izjemo RKC. Naslednji dan je skupščina sprejela ustavo ESC. V Amsterdamu so še določili glavne naloge ESC, skupščina je pooblastila ESC za dajanje skupnih izjav, a jasno določila naravo in omejitve takšnih izjav. Leta 1948 cerkve članice niso razumele ESC kot cerkev nad njimi, še manj kot univerzalno ali svetovno cerkev. ESC so videle kot instrument sodelovanja v zadevah, ki kličejo po skupnih izjavah in akcijah.

Mednarodni misijonski svet se ni pridružil ESC, ker se je bal dominacije politično bolj orientiranega gibanja Življenje in delo. Tudi gibanje Vera in ustava je imelo svoje pomisleke, a se je pridružilo ustanovitvi ESC in je za razliko od gibanja Življenje in delo znotraj ESC tudi obdržalo svoje ime. Še danes to gibanje zavzema pomembno mesto znotraj ESC, a končni cilj doktrinalnega konsenza ali ekleziastične enotnosti so zasenčile politične teme, ki povzročajo nove spore in nesporazume.

Končno se je tudi Mednarodni misijonski svet leta 1961 na tretjem zasedanju skupščine v New Delhiju pridružil ESC. Pred 2. svetovno vojno je bilo ekumensko gibanje povečinoma zadeva zahodnih cerkva, kar pa se je po letu 1961 s pridružitvijo Mednarodnega misijonskega sveta spremenilo. Cerkve in teologi iz Afrike, Azije in Latinske Amerike so začeli močnejše vplivati na ekumenske debate in močno učinkovali

na pogled ESC na družbo in politiko. Četrto gibanje, krščanska izobrazba, je vstopilo v ESC z pridružitvijo Svetovnega sveta krščanske izobrazbe⁸ leta 1971.

Tudi RKC, največje krščansko telo, je pokazala močan interes za izboljšanje medcerkvenih odnosov, še posebej po 2. vatikanskem koncilu (1962-1965). Sicer ni članica ESC, a z njim sodeluje ter pošilja svoje predstavnike na vse večje konference ESC ter na zasedanja centralnega komiteja in skupščine. Bolj konzervativne ali fundamentalistične protestantske denominacije so se v glavnem odrekle možnosti sodelovanja. Del krščanstva, povezan z evangeličanskim protestantizmom, je na ESC gledal z nezaupanjem. »Ti evangeličani ne zaupajo različnim teološkim pogledom, predstavljenim v ESC in menijo, da so socialne, politične in humanitarne zadeve zamenjale pravo prioriteto, ki je oznanjanje krščanskega evangelija« (Walls, 1998: 154).

Ekumensko gibanje ni uživalo neoviranega napredka brez kritične opzicije. Težnja RKC po univerzalni jurisdikciji še vedno zbuja strah pri pravoslavcih in anglikancih. Odločitev določenih provinc anglikanskega občestva, da sprejmejo ženske med duhovnice, je ohladila navdušenje Rima in pravoslavcev nad napredkom v dialogu. Med protestanti je ekumensko gibanje doživelo vehementne kritike iz dveh taborov: 1) ultra konzervativne skupine, večinoma iz ZDA, za katere je priznavanje absolutne nezmotljivosti biblije kriterij priznanja; 2) ultra liberalni krogi, npr. unitarci, ki jim ekumenizem predstavlja nedobrodošlo poenotenje in povratek k neliberalni ideji, da je v bibliji in tradiciji cerkve avtoritativna oblika krščanstva, s katero naj se vrednoti cerkev.

Kljub težavam je ekumenizem doživel svoje vzpone, še posebej po 2. vatikanskem koncilu. Gibanje pomeni priznanje s strani protestantov, da nacionalizem, ki se je pojavil v obdobju reformacije, lahko oslabi in ovira fundamentalno nalogo Kristusove univerzalne cerkve. S strani RKC pa 2. vatikanski koncil pomeni priznanje krščanske narave cerkvam, ki izhajajo iz reformacije. Ne samo da zanika, da pripadniki teh cerkva živijo v grehu, kot je to trdila prej, temveč tudi sprejema delno krivdo RKC, da je do razkolov sploh prišlo. »Dogovor je v principu možen, če tisti, ki so vpleteni v dialog, premostijo polemične in ločitvene formule in se vprašajo, kakšne pozitivne trditve bi želeli zaščititi«, komentirata ekumenizem Chadwick in Evans (1990: 225).

---

⁸ Svet ima svoje korenine v gibanju iz 18. stoletja, ki se je imenovalo Gibanje za nedeljsko šolo.

4. KRATKA PREDSTAVITEV ESC

ESC je kompleksna organizacija. Njegova funkcija, članstvo, organiziranost in avtoriteta so določeni z ustavo⁹ ESC, še podrobneje pa s pravilnikom¹⁰.

4.1. Skupni temelj

ESC je »bratsko združenje cerkva, ki izpovedujejo Gospoda Jezusa Kristusa kot Boga in Odrešenika po Svetem pismu in si prizadevajo, da bi skupno odgovorile na njihov skupen poklic v slavo edinega Boga, Očeta, Sina in Svetega Duha«¹¹.

Ta skupni temelj podpiše vsaka članica.

Na svojem prvem zasedanju se je ESC definiral kot »združenje cerkva«. Ta definicija je sprožila številna vprašanja glede narave in avtoritete ESC in kmalu so prišli prvi poizkusi, da bi bolj natančno definirali naravo združenja. Rezultat teh poizkusov je **Torontska izjava**¹² iz leta 1950, kjer je zapisano, da »združenje ni nekakšna nadcerkev, niti svetovna cerkev, temveč skupnost cerkva, ki se izročajo v vodstvo Jezusa Kristusa«. ESC ne obsoja samorazumevanja cerkva, saj je skupnost cerkva, ki druga drugi priznavajo elemente prave cerkve. ESC poudarja, da njegov cilj ni izgraditev nekakšne nadcerkve, niti ne standardiziranje stilov čaščenja, temveč le poglobiti združenje krščanskih cerkva in skupnosti, tako da druga v drugi vidijo avtentičen izraz ene, svete, katoliške in apostolske cerkve.

4.2. Članstvo

Za članstvo so izbrane cerkve, ki izražajo svoje strinjanje s skupnim temeljem, na katerem je ESC osnovan, ki se za odločitev o članstvu lahko samostojno odločijo, ne da bi bilo potrebno pridobiti soglasje kateregakoli drugega telesa ali osebe, ki lahko dokažejo samostojnost v življenju in organizaciji svoje cerkve, ki pripoznavajo

---

⁹ Constitution, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/con-e.html> (12. 11. 2002).

¹⁰ Rules, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/rules-e.html> (12. 11. 2002).

¹¹ Constitution, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/con-e.html> (12. 11. 2002).

¹² Toronto Statement, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/ecumenical/ts-e.html> (12. 11. 2002).

medsebojno soodvisnost cerkva in prakticirajo konstruktivne ekumenske odnose z ostalimi cerkvami in imajo vsaj 25.000 članov¹³. Nove članice so sprejete z dvotretinjsko večino vseh cerkev članic ESC, vsaka članica ima en glas.

Danes je v ESC včlanjenih 342 cerkva, ki predstavljajo 400 milijonov kristjanov v več kot 115 državah. Večino predstavljajo anglikanske cerkve (34), vzhodne pravoslavne cerkve (15), orientalne pravoslavne cerkve (6), starokatoliki (5) in protestantske cerkve (235); drugi so še združene cerkve (23), binkoštniki (7), afriške cerkve (10) ter še nekaj drugih, ki ne spadajo v nobeno od zgoraj naštetih kategorij. Največje število cerkva je v Afriki (89), Evropi (81) in Aziji (73). Sledijo Karibi (11), Latinska Amerika (27), Bližnji Vzhod (12), Severna Amerika (32) in Pacifik (17). Nad 60% cerkva članic ESC je na južni polobli.

4.3. Namen ESC

ESC so ustanovile cerkve z namenom, da služi ekumenskemu gibanju. To vključuje delo dveh svetovnih gibanj Življenje in delo ter Vera in cerkvena ureditev, delo Mednarodnega misijonskega sveta ter delo Mednarodnega sveta krščanske izobrazbe.

Primarni namen združenja cerkva v ESC je »pozivanje k vidni edinosti v eni veri in enem evharističnem združenju, izraženem v čaščenju in skupnem življenju v Jezusu Kristusu, skozi prisostvovanje in služenje svetu, ter napredovanje k tej edinosti, da bo svet veroval«¹⁴.

4.4. Avtoriteta

ESC bo ponujal nasvete in omogočal priložnosti za enotno akcijo v zadevah skupnega interesa. ESC lahko deluje v imenu svojih članic samo v tistih zadevah, ki mu jih zaupajo ena ali več članic in samo v imenu le teh. ESC cerkva ne bo obvezal z zakonom

---

¹³ Cerkve z manj člani lahko zaprosijo za pridruženo članstvo, kar jim daje pravico sodelovanja v vseh aktivnostih ESC, njihovi predstavniki imajo v skupščini pravico do govora, nimajo pa pravice voljenja.

¹⁴ Constitution, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/con-e.html> (12. 11. 2002).

ni ne bo deloval za cerkve v nobenih zadevi razen v omenjenem primeru, razen če ni to od kakšne posamezne cerkve drugače določeno.

4.5. Organizacija

Funkcije ESC opravljajo **skupščina**, **centralni komite**, **izvršni komite** in drugi, naknadno ustanovljeni in podrejeni organi. Srce organizacije je **generalni sekretariat**, ki ga vodi **generalni sekretar**¹⁵, ki ga izvoli centralni komite. Čeprav generalni sekretar lahko daje izjave, lahko govori v imenu ESC samo, ko ga za to pooblasti bolj reprezentativen organ. Najbolj reprezentativen organ ESC je skupščina, vrhovno zakonodajno telo, ki določa splošne politike ESC in ocenjuje izvedene programe. Skupščina se srečuje vsakih 7 let¹⁶. V tem obdobju se centralni komite srečuje letno, da oceni opravljeno delo ESC in njegovega osebja, sprejme proračun in začenja ali spodbuja nove programe ter politiko ESC. Centralni komite je odgovoren za implementacijo politik, ki jih sprejme skupščina ter izvaja funkcije skupščine v obdobjih med njenimi sestajanja. Vse člane centralnega komiteja (150 članov in predsednik) izvoli skupščina.

Izjave izvršnega komiteja, mnogo manjšega telesa, ki ga sestavlja 23 članov (20 članov izvoli centralni komite, drugi trije so en moderator in dva podmoderatorja), so mnogo manj reprezentativne, a imajo zagotovo avtoritativen status. Izvršni komite deluje v imenu centralnega komiteja med njegovimi letnimi srečanja. Izvršni komite je odgovoren centralnemu komiteju, ki mu na svojem srečanju poroča o svojem delu, ki ga centralni komite potem odobri. Izvršni komite je odgovoren za kontroliranje projektov v procesu in aktivnosti ESC. Izvršni komite lahko tudi omeji stroške ESC, če je to potrebno.

Programski komite sestavlja 40 članov, od tega jih je največ 30 članov centralnega komiteja. Običajno se sestaja skupaj s centralnim komitejem, kateremu tudi redno

---

¹⁵ Od leta 1993 dalje je generalni sekretar ESC Konrad Raiser, član evangeličansko-luteranske cerkve v Nemčiji.

¹⁶ Do sedaj se je komisija sestala osemkrat: Amsterdam 1948, Evanston 1954, New Delhi 1961, Uppsala 1968, Nairobi 1975, Vancouver 1983, Canberra 1991 in Harare 1998.

poročila. Programski komite daje centralnemu komiteju priporočila v vseh zadevah glede programa in aktivnosti ESC, kot npr. če je razvoj programa v skladu s politiko in finančnimi sredstvi ESC ter da iniciativo za začetek ali zaključek takega programa.

Svetovalna telesa so ustanovljena z namenom svetovati programskemu ter finančnemu komiteju. Štiri svetovalna telesa so bila določena kot komisije:

- Vera in cerkvena ureditev (Faith and Order),
- Misijon in evangelizem (Mission and Evangelism),
- Izobrazba in ekumenska formacija (Education and Ecumenical formation),
- Mednarodne zadeve (International affairs).

Komisije izvoli centralni komite, kateremu preko programskega komiteja tudi poročajo. Komisije nimajo avtoritete nad osebje ekipe niti nad alokacijo človeških in finančnih virov. Poleg teh komisij lahko programski komite določi še druge svetovalne skupine za posebna področja ali konstituce, saj je na teh področjih tako mogoče lažje zagotoviti strokovnost in sodelovanje pri delu ESC kot pa z ustanovitvijo stalne svetovalne skupine. Te svetovalne skupine, manjše od komisij, so lahko osnovane za:

- komunikacijo (Communication),
- pravico, mir in stvarstvo (Justice, Peace and Creation),
- ženske (Women),
- mladino (Youth),
- cerkve in ekumenske odnose (Church & Ecumenical Relations),
- regionalne odnose (Regional Relations),
- medverske odnose (Interreligious relations).

4.6. Javne izjave

ESC lahko v izvajanju svojih dolžnosti skozi skupščino ali centralni komite izraža svoje mnenje in daje izjave za vsako situacijo ali zadevo, s katero se sooča. Take izjave imajo lahko velik pomen in vpliv kot presoja tako široko zastopanega krščanskega telesa, a njihova avtoriteta sestoji le iz teže svoje lastne resnice in modrosti. Publiciranje takšnih izjav še ne pomeni, da ima ESC kot tak zakonodajno avtoriteto nad cerkvami članicami, niti nima pravice govoriti v njihovem imenu.

4.7. Financiranje ESC

Vsaka cerkev članica naj bi plačevala v proračun letni prispevek. O višini zneska se cerkev dogovori z ESC na konzultacijah. Vsaka cerkev članica naj bi v skladu s svojimi zmožnostmi tudi pokrivala stroške programov ESC, stroške potovanja in bivanja svojih predstavnikov.

Leta 1999 se je ESC srečal z manjšanjem finančnih virov, saj 50% članic ni plačalo niti redne članarine, zato so se na osmem zasedanju skupščine v Harareju odločili za kampanjo, ki bi povečala prispevke cerkva članic¹⁷. Cilj kampanje je bil povečati vsoto letnih prispevkov s 6.2 milijonov švicarskih frankov iz leta 1999 na 10 milijonov do leta 2005 ter hkrati zmanjšati lastne stroške¹⁸. Vsaka cerkev članica naj bi plačevala minimalno 1,000 CHF letno. Kampanja je do sedaj dosegla stopnjo, ko že več kot 50 % cerkva članic plačuje svoje redne letne prispevke¹⁹.

Potrebno je opozoriti na dejstvo, da je leta 2000 večina denarja (95 %) iz članskih prispevkov prišlo iz cerkva Evrope in ZDA. Največ denarja ESC dobi iz Nemčije, Švedske, Nizozemske in ZDA. Od tega 40 % prihodkov ESC prispevajo nemške cerkve.

4.8. Odpoved članstva

Vsaka cerkev, ki se želi odpovedati članstvu v ESC, lahko to naredi kadarkoli. Če se želi ponovno včlaniti, mora ponovno zaprositi za članstvo.

---

¹⁷ Membership contribution campaign, <http://www.wcc-coe.org/wcc/membership/index.html> (12.11.2002).

¹⁸ Kot primer naj navedem, da se je število zaposlenega osebja zmanjšalo s 301 na 217.

¹⁹ Do leta 1995 redni letni prispevki sploh niso bili obvezni in v preteklosti je nekaj cerkev članic razumelo ESC prej kot donatorsko agencijo kot pa ekumensko organizacijo, katere del so bile.

5. DEJAVNOSTI ESC

Moj cilj v tem poglavju je predstaviti dejavnosti ESC, ki naj bi pripomogle k doseganju krščanske edinosti. Pri tem se ne bom ustavljala pri konkretnih primerih, saj je vsak posamičen primer lahko tema diplomskega dela. Moj namen je le, da predstavim mrežo aktivnosti, s katerimi poskuša ESC prispevati k pospeševanju krščanske edinosti in približevanju posameznih krščanskih cerkva.

ESC pospešuje krščansko edinost s pomočjo svojih programov, študij, publikacij, zasedanj in srečanj. Deluje s pomočjo lokalnih akcij cerkva članic in drugih ekumenskih partnerjev. S skupnim delom v ESC cerkve pospešujejo spravo, teološke diskusije in delijo vizijo življenja v skupnosti, kjer je vsaka postavljena v svoj partikularen kontekst. V ESC se cerkve zavežejo k neprenehni obnovi svoje vere, življenja in pričevanja. Vsake 7 let se ESC sestane na mednarodnem zasedanju, ki zbere okoli tisoč delegatov cerkva članic. Delegati določijo politiko ESC v nadaljnjih letih glede na trenutno situacijo cerkev in sveta. Aktivnosti ESC-ja izvaja več različnih ekip in komisij, ki se jim bom posvetila v sledečih podpoglavjih.

5.1. Ekipa za diakonijo in solidarnost

Mandat te skupine je iz regionalne perspektive prispevati h gradnji ekumenskega združenja²⁰:

- s povezovanjem cerkva in gibanj,
- z omogočanjem pričevanja in akcije v situaciji konflikta,
- s pomočjo skupnostim v boju za dostojanstvo in življenje,
- s posredovanjem med cerkvami in znotraj skupnosti, ki so zaznamovane s pretrganimi odnosi in tekmovalnostjo,
- s podpiranjem ideje o delitvi naravnih virov.

Ekipa za diakonijo in solidarnost podpira cerkve in druge ekumenske partnerje pri delu z marginaliziranimi v družbi ter pri njihovem boju za človekovo dostojanstvo in

---

²⁰ Diakonia & solidarity team, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/regional/index-e.html> (23. 4. 2003).

zmernostno družbo. Pospešuje ekumensko sodelovanje, delitev in solidarnost. Poskuša zagotoviti skladno prisotnost v vseh regijah, da bi pospešila kreativno izmenjavo in sodelovanje pri dobri delih v vseh regijah. Ekipa tudi poskuša prepoznati, razumeti in odgovoriti na to, kar je drugačnega in edinstvenega v vsaki regiji.

Cilji skupine so:

- gojiti pravične odnose z in med cerkvami in drugimi telesi, ki stremijo k ekumenskemu partnerstvu in skupinski rasti;
- pomagati cerkvam članicam razviti etiko delitve in služenja in to izražati v ekumenski delitvi virov;
- vzpodbujati cerkve članice k ekumenski solidarnosti z marginaliziranimi v boju za človeško dostojanstvo in zmernostni razvoj.

Glavni partnerji skupine za diakonijo in solidarnost so cerkve in ekumenske organizacije ter agencije, pa tudi sekularne nevladne organizacije. Ekipa vzdržuje odnose med cerkvami in ekumenskimi agencijami ter vzpodbuja koordinacijo in sodelovanje. Skupina začinja in podpira regionalna in mednarodna partnerstva med vsemi, ki delijo skupno vizijo človeškega dostojanstva, kar vključuje tudi sekularne nevladne organizacije. Orodja, ki jih skupina uporablja, so: okrogle mize, regionalne skupine, druge konzultacije in delavnice.

5.2. Komisija Vera in cerkvena ureditev

Že od samih začetkov zgodovine krščanskih cerkva je bilo krščanstvo razdeljeno na številne, med seboj razdeljene skupnosti. Mnogo dejavnikov je razlog za to razdeljenost. Nekateri so po naravi doktrinarni, zgodovinski, kulturni, nekateri pa so posledica političnih in celo finančnih zadev. Dandanes se postavlja vprašanje, kaj se lahko naredi, da se različne krščanske denominacije spet približajo druga drugi. Vera in cerkvena ureditev je gibanje z izvorom v začetku 20. stoletja. Glavna aktivnost je sklicevanje sestankov teologov iz vseh cerkva, da bi diskutirali o temah, ki cerkve delijo in o možnostih cerkvene edinosti. Komisija Vera in cerkvena ureditev je nabolj **vsestranski teološki forum v krščanstvu.**

Cilj komisije Vera in cerkvena ureditev²¹ je »razglašati edinost cerkve Jezusa Kristusa in pozivati vse cerkve k cilju vidne enotnosti v eni veri in enem evharističnem združenju, ki se izraža v čaščenju in skupnem življenju v Kristusu«. Njeno delo vodi 120 članov komisije, ki se sestanejo enkrat ali dvakrat med zasedanji skupščine, 30 od teh je članov Stalne komisije (prej znana kot Odbor), med katerimi so tudi predstavniki cerkev nečlanic.

Aktivnosti komisije Vere in cerkvena ureditev²²:

- raziskuje evangelijev klic k edinosti v odnosu do čaščenja, življenja, pričevanja, etične drže in dandanašnjega služenja cerkve,
- pospešuje študije in diskusije na temo teologije in prakse, ki cerkve delijo,
- podpira praktične korake na poti k edinosti, kot npr. teden molitve za krščansko edinost, pogajanja med cerkvami in bilateralne konverzacije.

Kot smo že zgoraj omenili, komisija pospešuje študije in diskusije na temo teologije in prakse, ki cerkve delijo. Študije in teksti komisije nimajo neodvisne avtoritete, pomen dobijo v ekumenskih diskusijah, ko se izkažejo koristni cerkvam kot odgovori na vprašanja glede teologije in prakse, ki še vedno razdeljujejo cerkve. Večina tekstov se distribuira čim širše, da se glede edinosti s tem pospeši najširše možna diskusija med cerkvami. Vendar vsi teksti nimajo istega statusa in niso na isti stopnji razvoja znotraj komisije. Razlikujemo med **poročili specifičnih konzultacij**, ki odražajo samo diskusijo in nivo strinjanja med prisotnimi, in med **pregledanimi in popravljenimi teksti**, ki so del širšega študijskega procesa. Takšni teksti so formalno poslani cerkvam, od katerih se pričakuje odgovor.

Komisija za svoj najpomembnejši dokument šteje dokument **Krst, evharistija in duhovništvo**, ki ga je dokončno oblikovala januarja 1982 v Limi, glavnem mestu Peruja. Na zasedanju se je zbralo sto teologov iz različnih krščanskih cerkva. Na podlagi tega je nastalo skupno krščansko bogoslužje ali liturgija iz Lime. Komisija ima ta dokument za enega izmed svojih večjih uspehov, saj je bil pri posameznih cerkvah dokaj pozitivno sprejet. Komisija je v drugih dokumentih obravnavala še druge teme,

---

²¹ Faith & order, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/faith/index-e.html> (23. 4. 2003).

²² *Ibid.*

kot so etnična in narodna identiteta v luči edinosti cerkve, ekumenska hermenevtika²³ in narava ter namen cerkve. V luči priporočil Stalne komisije in osmega zasedanja generalne skupščine bo komisija izvedla študijo o služenju žensk v cerkvi, še posebej o ordinaciji žensk.

Skupaj s Papeškim svetom za pospeševanje edinosti kristjanov komisija vsako leto organizira **teden molitve za krščansko edinost** (od 18. do 25. januarja). To je eden rednejših svetovnih klicev po vidni edinosti med kristjani.

5.3. Ekipa za mednarodne odnose, mir in varnost

Mandat ekipe za mednarodne odnose je oskrbovanje osebja in teles ESC, cerkva članic, nacionalnih in regionalnih ekumenskih organizacij in drugih mednarodnih krščanskih teles z informacijami in smernicami v mednarodnih zadevah. Namen ekipe za mednarodne odnose je tudi pomoč pri formuliranju »krščanskega duha« in ga prenašati na mednarodne zadeve²⁴. Delo ekipe je sestavljeno iz dveh med seboj povezanih delov:

Prvi del je **informiranje in začenjanje razprav o javnih zadevah**. Ekipa analizira in oskrbuje ESC z informacijami o mednarodnih političnih trendih, pomaga generalnemu sekretarju pri pripravljanju javnih izjav, apeliranju na državne avtoritete in pri izražanju solidarnosti s cerkvami in drugimi institucijami, ki se borijo za mir in pravičnost. Ekipa pomaga organom ESC pri identificiranju izzivov cerkvam in jih vodi pri oblikovanju ekumenskega odgovora.

Drugi del sestoji iz **programskih aktivnosti** na področju:

- *človekovih pravic,*
- *razoroževanja in nadzorovanja oboroževanja,*
- *miru in razreševanja konfliktov,*
- *globalne vlade in odnosov z OZN,*
- *beguncev, migrantov in pregnanih oseb,*

---

²³ Hermenevtika kot nauk o tolmačenju tekstov, simbolov in praks v sedanjosti in preteklosti naj bi tu delala za edinost cerkve.

²⁴ International Affairs, Peace & Human Security, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/international/index-e.html> (23. 4. 2003).

- *nekaznovanosti, resnice in sprave.*

Delovne metode vključujejo analizo in interpretacijo mednarodnih političnih trendov, formuliranje predlogov za politike in akcije, interpretiranje politike ESC medijem, promoviranje in podporo akcijam solidarnosti z žrtvami nepravilnosti, nasilja in preganjanja, iskanje dejstev, pastoralne obiske, promoviranje boljših mednarodnih standardov, omogočanje ekumenskih konzultacij o kritičnih zadevah, intervencijo pri vladah in medvladnih telesih v imenu cerkva in ekumenskih partnerjev ter pomoč cerkvam pri odnosih z vlado.

Radikalne spremembe v svetovni politiki po letu 1991 so potisnile mednarodne zadeve v središče ekumenske akcije. Obenem pa ima vedno manj cerkva in nacionalnih oz. regionalnih ekumenskih teles primerno osebje. Cerkve po celem svetu pritiskajo na ESC, da jim pomaga v situacijah, ko pride do tenzije med državo in cerkvijo, do etničnih, verskih in drugih konfliktov, in v njihovih prizadevanjih za končanje vojne. ESC se zaveda svoje nemoči zaradi pomanjkanja ustreznega osebja. Pogosto zmanjka tudi sredstev in ustreznih predlogov za rešitev problemov.

5.3.1. Vloga ESC v mednarodnih zadevah

Pojavljala se se vprašanja o pomenu vključevanja ESC v mednarodne zadeve, o obliki nastopa, funkcijah, kriterijih za izbiro tem in akcij ter o prispevku ESC na tem področju. Ta vprašanja so postala še posebej pomembna na zasedanjih generalne skupščine. Leta 1998 so na osmem zasedanju generalne skupščine v Harareju določili, da »mora ESC služiti kot skupni oder za zagovor in omogočanje cerkvam, da se sliši njihov glas preko mednarodnih mehanizmov in konstituenc, ki so akterji v globalni areni²⁵«.

Ko ESC deluje na mednarodnem področju, deluje kot združenje cerkva, ki živijo v različnih socialnih, ekonomskih, političnih in ideoloških situacijah. Možnost delovanja in problemi, s katerimi se soočajo, se med seboj močno razlikujejo, kar samo po sebi vsiljuje določene omejitve. Upoštevati je potrebno njihovo tradicijo, kulturo in sedanjo

---

²⁵ The Role of the World Council of Churches in International Affairs, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/international/ia-booklet.html> (23. 4. 2003).

situacijo. Mnogo indikatorjev kaže na rastoč denominacionalizem, ki sili cerkve v koncentriranje na interne in institucionalne zadeve na račun ekumenske zavezanosti. Medtem ko bi morale biti cerkve in kristjani zagovorniki pravic in dostojanstva marginaliziranih in izključenih iz družbe, so pogosto sramotni primer sokrivde za strukture socialne in ekonomske nepravilnosti. Tudi ESC ni bil sposoben v svojem boju za pravičnost in človekove pravice govoriti in delovati povsod po istem kriteriju, saj se skozi zgodovino mnogo cerkev članic »ni vzdržalo manipuliranja z ESC za svoje namene ali za namene in perspektive svojih vlad« (Vermaat, 1989: 95).

5.3.2. Javne izjave

ESC daje javne izjave, ko meni, da je to potrebno in učinkovito. Pogosto so te izjave deležne velike javne pozornosti. S pomočjo javnih izjav ESC poda svoje ugotovitve o državnih in mednarodnih dogodkih, političnih trendih, priporoča delovanje cerkva članic, sporoča o duhovniških zadevah, izraža ekumensko solidarnost ter izvaja pritisk in pošilja svoje predstavnike k določenim vladam ali medvladnim telesom. ESC si jemlje pravico, da se v določenih primerih vzdrži od uporabe javnih izjav, ko meni, da so drugi načini delovanja bolj primerni ali da tako zahteva določena situacija, saj bi lahko javno delovanje ogrožalo življenje in varnost ali učinkovito delovanje cerkva in drugih partnerjev.

Javne izjave niso zavezujoče do nobene cerkve, razen če je ni ta sama potrdila in sprejela za svojo. Njegova avtoriteta sestoji le iz lastne modrosti in resnice. Pogosto se pojavlja mišljenje, da ESC tvori nasprotni blok RKC, ki tako govori za preostale krščanske cerkve, zato ESC poudarja, da nima nobene zakonodajne avtoritete in nobene pravice govoriti v imenu cerkva članic, še manj pa v imenu velikega števila cerkva, ki so ostale zunaj tega združenja. Vseeno pa imajo javne izjave ESC precejšnjo težo in vpliv. Večinoma so naslovljene na cerkve, vendar le-te niso edino občinstvo. Izjave so naslovljene tudi na vlade, OZN in druga medvladna telesa.

Pogosto se pojavlja vprašanje, kakšen vpliv sploh imajo javne izjave ESC. Na to vprašanje je težko odgovoriti. ESC s svojim delovanjem v mednarodnih zadevah vzdržuje združenje cerkva in deluje v socialno politični sferi. Učinek delovanja je pogosto težko oceniti. Mnogo primerov je, ko je ESC direktno pomagal cerkvi ali

cerkvam v določeni situaciji, vplival na odločitve vlade ali drugih medvladnih organizacij. Vendar je glede takšnih trditev ESC previden, saj so odločitve v mednarodni politiki rezultat kompliciranega procesa. Redko je mogoče določiti, koliko je posamezen akter vplival na končen rezultat. Vendar učinka javnega mnenja na vladne in medvladne odločitve ne gre zanemarjati. Javno delovanje ESC pogosto da pobudo za mobilizacijo javnega mnenja za ključne zadeve. Pogosto da verodostojnost kampanji ali delovanju zaradi svojega znanja o določeni situaciji ali zaradi svoje moralne moči.

5.3.3. Vloga ESC v sistemu OZN

Cerkve, združene v ESC (v procesu oblikovanja), so igrale aktivno vlogo pri oblikovanju ustanovne listine OZN in oblikovanju naklonjenega javnega mnenja. Na ustanovitveni konferenci v San Franciscu so cerkveni predstavniki pritiskali na spremembe v ustanovni listini, da ta ne bi bila le instrument svetovnih velesil temveč narodov OZN. Kot rezultat tega je bila dodana nova preambula, dodani so bili člani o človekovih pravicah in o posvetovanju z nevladnimi organizacijami. Komisija cerkva za mednarodne zadeve je bila ustanovljena v letu 1946 v veliki meri zato, da zagotovi predstavništvo združenja cerkva v OZN. Bila je ena izmed prvih mednarodnih nevladnih organizacij, ki ji je bil podeljen svetovalni status v Ekonomskem in socialnem svetu.

Če naredimo nekakšen pregled sodelovanja z OZN in njegovimi agencijami, je bil ESC zelo dejaven na področjih, kot so izobrazba, kultura, migranti, ekologija in socialna politika. Na področju človekovih pravic je ESC prispeval k razvoju novih mednarodnih standardov glede mučenja, prisilnih izginotij, izvensodnih usmrtitev, smrtne kazni, verske svobode in netolerance ter pravic migrantov. Prispevali so k delu posebnih poročevalcev OZN pri širokem spektru študij držav in tem. Na političnem področju je ESC sodeloval na področju mirovništva, pri humanitarnih akcijah in dostavljanju pomoči izoliranim krajem. Najverjetneje je ESC ena največjih, najbolj zastopanih (v geografskem smislu) mednarodnih nevladnih organizacij. Zaveda se, da svoje vloge ne bi smel omejiti samo na OZN, saj ima po njegovem mnenju širšo odgovornost do sveta, da izrazi svojo etično, spiritualno in moralno perspektivo.

5.3.4. Odnosi z vladami

ESC sodeluje z vladami večinoma preko cerkev članic in nacionalnih svetov cerkva. Redni kontakti se vzpostavljajo tudi preko stalnih misij držav pri OZN v Ženevi in New Yorku. Ti kontakti so pogosto vzpostavljeni na iniciativo vladnih misij ali na predlog cerkva članic, ki prihajajo iz teh držav. V drugih primerih se vzpostavijo pri delu v OZN, kjer pride do izmenjave informacij in perspektiv o določenih temah. ESC tudi kontaktira z vladami držav, kjer se odnosi cerkev – država soočajo s problemi, kjer ima ESC informacije o kršitvah človekovih pravic in poiskuje s sodelovanjem vlade poiskati rešitev. Taki odnosi niso vedno enostavni, še posebej ko ESC kritizira obnašanje določenih držav ali protestira proti sprejetim politikam. Čeprav ESC nima nobenih formalnih diplomatskih odnosov z vladami, lahko diplomacija koristi cerkvam in pomaga razrešiti probleme, ki izhajajo iz drugačnega razumevanja vloge cerkve v družbi s strani državnih uslužbencev.

5.4. Pravičnost, mir in stvarstvo

Mandat ekipe je analizirati in razglablјati o pravičnosti, miru in stvarstvu v medsebojni povezanosti, pospeševati vrednote in prakse, ki pripomorejo h kulturi miru ter delati za kulturo solidarnosti z mladino, ženskami, prvotnimi prebivalci ter rasno in etnično zatiranimi ljudstvi²⁶. Ekipe je prepričana, da je razvoj dogodkov v sedanosti še okrepil mišljenje, da je zadeve pravičnosti, miru in stvarstva potrebno gledati skupaj. Eden od teh razvojev je globalizacija. Globalizacija vpliva ne samo na nacionalne in regionalne ekonomije, temveč povzroča vse večje socialne in ekonomske nepravilnosti. Ruši tudi odnose med posamezniki, skupinami, skupnostmi in narodi, ter povzroča konflikte, vojne in nasilje. Povzroča tudi okoljevarstvene probleme. Drugi razvoj je pojav novih socialnih gibanj. Gibanja za pravice žensk, prvotnih ljudstev, rasno in etnično zatiranih ljudstev, žrtev kršitev človekovih pravic, za zaščito okolja, so povezana v boj za pravičnost, mir in zaščito stvarstva. Ekipe za pravičnost, mir in stvarstvo išče redne možnosti za medsebojni izziv in izmenjavo s temi gibanji. Z vzdrževanjem stikov se inspirira tudi njihovo delo.

---

²⁶ Justice, peace and creation, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/index-e.html> (23. 4. 2003).

Glavna področja zanimanja so:

5.4.1. Ženske

Leta 1998 se je končalo *Ekumensko desetletje cerkva v solidarnosti z ženskami*²⁷, ki je izpostavilo obseg nasilja in izključevanja, ki so ga deležne ženske po celem svetu. Na obiskih ekipe pri cerkvah so razpravljali o realnosti rasizma, ekonomske nepravilnosti in nasilja, ki ga doživljajo mnoge ženske. ESC se je odločil izpeljati študijo z naslovom *Ženski glasovi in vizije: Biti cerkev*, kjer poskušajo predstaviti cerkvam žensko perspektivo na vprašanje, kakšna mora biti cerkev. Študija bo izpeljana v sodelovanju s komisijo Vera in cerkvena ureditev. Ustanovljena je bila tudi mreža *Moški v solidarnosti z ženskami*. Namen te mreže je globalno povezati moške, ki so podpirali ženske agende v ekumenskem desetletju. Ukvarjali se bodo s temami, kot so nasilje nad ženskami in strategije za izobraževanje mladih mož in otrok o nasilju nad ženskami in rasizmu. V prihodnosti se bodo pri ESC posvetili tudi študiji *O vplivu globalizacije na ženske*. ESC se namreč zaveda, da so ženske tiste, ki zagotavljajo preživetje svojih družin in skupnosti. Zato ženske in otroci najbolj čutijo posledice ekonomske globalizacije. Ženske so tiste, ki so predane iskanju alternativ globalizaciji, vendar so redko vključene v diskusije na visoki ravni. ESC želi v svoje študije o globalizaciji vključiti tudi ženske perspektive in mnenja o globalizaciji.

5.4.2. Mladina

Mladina od 18 do 30 let je ena najpomembnejših ciljnih skupin ESC. ESC išče poti, da bi integriral poglede mladine na delo ESC in prispeval k razvoju njihovega ekumenskega vodstva. Da bi povečali zavedanje mladine, pospešili solidarnost in opremili mladino za voditelje, deluje pri ESC *Svetovni mladinski program (SMP)*²⁸, ki mu je cilj premostiti neslogo med mladino, zgraditi mladinsko solidarnostno mrežo in opremiti cerkve in mladino za vlogo agentov pravičnosti. Vsako leto začne SMP več kot

---

²⁷ Women, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/women.html> (23. 4. 2003).

²⁸ Youth, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/youth.html> (23. 4. 2003).

50 programov. Med leti 1995 do 1998 je bilo vključenih v te programe več kot 28 tisoč mladih ljudi. Priortitetne teme so:

- *ekumensko učenje*, ki vključuje rast zavesti o globalnih ekumenskih temah;
- *HIV/AIDS*, ker se pri ESC zavedajo, da obstaja razlika med znanjem mladine o tej problematiki in njihovim obnašanjem na tem področju;
- *spol*, kjer mladina razglablja o problematiki spolne neenakosti, o stereotipih glede spolov, spolnih vlog in človeške seksualnosti in
- *globalizacija*, kjer si mladina pomaga razumeti učinke globalizacije.

5.4.3. Rasizem

Že 70 let se ekumensko gibanje ukvarja z vprašanjem rasizma. Leta 1968 je centralni komite ESC ustanovil *Program za boj proti rasizmu*²⁹. Delo na tem programu se je razvijalo od leta 1968, a še vedno je rasizem tema, ki deli lokalne skupnosti in celo družine. Da bi razumeli stare in nove manifestacije rasizma v družbi in cerkvi, je potrebna nova analiza. Zato so leta 1992 začeli *Ekumensko študijo o rasizmu*, ki je bila poizkus analize rasizma v sodobnih globalnih in regionalnih trendih in prispevek ESC k pripravi na Svetovno konferenco OZN o rasizmu leta 2001. ESC je ustanovil tudi *Posebni fond za boj proti rasizmu*. Podpira in financira samo organizacije, ki so aktivno udeležene pri boju za rasno pravičnost, saj so dobredelne organizacije, ki se ukvarjajo z lajšanjem učinkov rasizma deležne denarja iz drugih fondov ESC.

5.4.4. Staroselci

Ekipa za pravičnost, mir in kreacijo dela v solidarnosti s staroselci tako, da podpira njihovo udeleževanje v različnih forumih OZN, omogoča dialog o staroselskih spiritualnostih med staroselci samimi in s predstavniki drugih verstev ter potrjuje znanje njihovih prednikov, identiteto in njihove prispevke k skrbi za Zemljo in za prihodnje generacije. Od leta 1970 je ESC podpiral boj staroselcev s *Programom za boj proti rasizmu* in *Programom za staroselce*³⁰. Vključeval se je v teološke refleksije, zgodovinske analize, etične debate in v podporo pri OZN na temo Zemlje, kulture,

---

²⁹ The churches' response to racism, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/racism.html> (23. 4. 2003).

³⁰ Indigenous Peoples' Programme (IPP), <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/indig.html> (23. 4. 2003).

spiritualnosti, identitete, suverenosti in samoodločbe. Najnovejša pa je *Študija o staroselcih in izobrazbi*, s katero preučujejo, kako se vrednote in izobrazba v staroselskih skupnostih prenašajo iz roda v rod.

5.4.5. Invalidi

Leta 1998 je bil ustanovljena *Ekumenska mreža za delo z invalidi*³¹. Glavni cilj je podpora pri delu posameznikov, cerkva in cerkvenih organizacij z invalidi. Njihov namen je pravična in vsevključujoča družba. Njihova metoda so regionalna srečanja po celem svetu, kjer bodo invalidi sami prispevali s svojimi pogledi na ekumenizem in pozvali cerkve, da postanejo bolj sprejemljive za njihove teološke in spiritualne darove.

5.4.6. Ekonomija

Vizija razvoja za ESC je tista, ki se začne s pravičnostjo in ne tista, ki se začne z gospodarsko rastjo. Na srečanju v Potsdamu 2001 je centalni komite dal napotke za delo na ekonomski globalizaciji³². Predlagal je, da ESC in cerkve članice razvijejo obsežno ekumensko teološko analizo ekonomske globalizacije in njenega vpliva na cerkve ter priskrbijo teološko osnovo za iskanje alternativ. Ekipa za mir, pravičnost in kreacijo poskuša na področju ekonomije³³:

- razviti boljše razumevanje vpliva ekonomske globalizacije na ljudi in cerkve ter priskrbeti ekumenski odgovor na njene posledice;
- razviti navodila za interpretacijo politik Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada;
- sodelovati z gibanji za odpustitev dolgov najrevnejšim državam³⁴;
- povečati ekonomsko pismenost;
- podpirati iniciative za razvoj nove vizije Afrike s poudarkom na izkoreninjanju revščine.

---

³¹ Ecumenical Disability Advocates Network – EDAN, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/disabil.html> (23. 4. 2003).

³² Globalizacijo ESC razume kot naraščujočo internacionalizacijo idej, znanosti, komunikacij in tehnologije, kar se razlikuje od ekonomske globalizacije, ki deluje v dobro trgovine in financ močnih globalnih akterjev.

³³ Economy, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/economy.html> (23. 4. 2003).

³⁴ Veliko pozornosti se je v letu 2000 in prvi četrtini leta 2001 posvečalo podpori kampanji za odpustitev dolgov imenovan *Africa Jubilee 2000*.

5.4.7. Ekumenska Zemlja

Študije, ki so jih izpeljali OZN, cerkve in druga ekumenska telesa, kažejo na to, da mednarodna globalizacija kapitala, trgovine in produkcije vodi v koncentracijo moči in akumulacijo bogastva v rokah peščice ljudi na račun povečane nepravičnosti, nasilja, izključevanja vedno večjega števila ljudi in vodi k uničevanju narave. V svojem trudu spregovoriti o izzivih globalizacije se ekipa osredotoča na ekonomsko pravičnost, vizijo Zemlje kot doma in na etiko, orientirano na življenje. Metodologija³⁵ vključuje:

- analizo, ki je usmerjena k razumevanju globalnega sistema;
- kritiko neoliberalne tržne ideologije, ki je motor hitre globalizacije;
- iskanje alternativ.

V okolju rastoče neenakosti, koncentracije moči, socialnega izključevanja in ekološkega uničevanja, ljudje stremijo po dostojanstvenem življenju v pravičnih in zmernostnih družbah. Zato je potrebno delati na pravičnosti, odgovornosti do drugih in narave, sodelovanju vseh in na zadostnosti življenjskih sredstev za vse.

5.4.8. Mir s pravičnostjo

Glavni cilj³⁶ ekipe pravičnost, mir in stvarstvo je zgraditi kulturo miru, osnovano na pravičnosti. Zato je ekipa zaposlena z *Ekumenskim desetletjem za premagovanje nasilja*. Več o tem pod točko 5.9.

5.5. Misijoni in ekumensko oblikovanje

Ekipa za misijone in ekumensko oblikovanje je posledica združitve dveh ekip, in sicer ekipe za misijone in evangelizem in ekipe za izobrazbo in ekumensko oblikovanje.

Mandat ekipe misijoni in evangelizem³⁷ je delati s cerkvami, jih spodbujati in omogočati povezave med njimi. S cerkvami so mišljene predvsem cerkve članice ESC,

---

³⁵ Ecumenical earth, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/ecology.html> (23. 4. 2003).

³⁶ Peace with justice, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/peace.html> (23. 4. 2003).

a vzpostavlja se več in več kontaktov tudi z nečlanicami, ki predstavljajo nov vir energije in idej. Ekipa trenutno dela na štirih prioriteth področjih:

- misijoni in evangelizem,
- zdravje in zdravljenje,
- urbani, ruralni misijoni in
- odnosi s partnerskimi cerkvami.

Ekipa za izobrazbo in ekumensko oblikovanje³⁸ pa je zadolžena za delo s cerkvami in drugimi organizacijami na področju pospeševanja ekumenskega učenja. Ekumensko učenje je akcijsko orientirano, saj se ne zadovolji le z informiranjem, temveč je ekumensko učenje učenje v skupnosti. Je medkulturno, saj pospešuje srečanja med različnimi kulturami, tradicijami in oblikami življenja, saj bo le širjenje perspektiv prineslo izkušnjo bogastva narave, zgodovine in kulture.

5.6. Bossey, ekumenski inštitut

Oktobra 1946 je začel delovati Ekumenski inštitut Bossey³⁹. Naloga tega ekumenskega inštituta je izobraževati nove ekumenske vodje med duhovščino in laiki, ki bodo delovali v svojih župnijah, učilnicah in ekumenskih centrih po celem svetu. Bossey oblikuje ekumensko misel s pomočjo medkulturnih in medverskih srečanj.

5.7. Cerkev in ekumenski odnosi

Agenda ekipe izhaja iz narave ESC kot združenja cerkva, ki so v medsebojnem odnosu.

Naloga ekipe⁴⁰ lahko razvrstimo v tri široka področja odnosov:

- s cerkvami članicami,
- s partnerskimi telesi v ekumenskem gibanju, kot so npr. nacionalni sveti cerkva, regionalne ekumenske organizacije, krščanske svetovne skupnosti in mednarodne ekumenske organizacije ter

---

³⁷ Mission and evangelism, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/mission/index-e.html> (23. 4. 2003).

³⁸ Education & ecumenical formation, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/education/index-e.html> (23. 4. 2003).

³⁹ Bossey: Reaching Beyond Boundaries, <http://www.wcc-coe.org/bossey/index.html> (23. 4. 2003).

⁴⁰ Church & ecumenical relations, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/ecumenical/index-e.html> (23. 4. 2003).

- s cerkvami, ki niso članice ESC, še posebej RKC, binkoštniki, evangeličani in določene afriške cerkve.

Poleg tega ekipa vodi tudi službo za obiske, ki sprejema obiskovalce ESC in ekumenskega centra. Služba organizira obiske uradnih cerkvenih delegacij, skupine duhovnikov, lokalnih kongregacij, študentov itd.

Metode, ki jih uporablja ekipa so:

- obiski cerkva in med cerkvami, da bi izrazili ekumensko solidarnost in zgradili nove povezave;
- študije in refleksije na temo skupnega življenja cerkva;
- posvetovanja, kjer se sestanejo osebe različnih veroizpovedi in se druga od druge učijo;
- gradnja omrežja z osebami, ki so odgovorne za ekumenske odnose znotraj svoje cerkve oz. organizacije;
- skupne delovne skupine;
- redna sestankovanja s skupinami partnerskih teles ter
- občasne konference z večjimi skupinami.

Za mnogo cerkva, ki tradicionalno niso zavezane ekumenskemu gibanju (kot npr. binkoštniki in evangeličanske cerkve), skupna pa sta jim vitalnost in hitra rast, je ESC organiziral vrsto posvetovanj, da bi pospešil dialog s temi cerkvami. Skupina nadaljuje proces z nadaljevanjem **mešane posvetovalne skupine z binkoštniki**, nadaljevanjem **pravoslavno – evangeličanskega dialoga**, iskanjem novih načinov dialoga z nekaterimi evangeličanskimi organizacijami in sodelovanjem z **Organizacijo afriških cerkva**.

Od svoje ustanovitve ESC vzdržuje tesne odnose z **nacionalnimi sveti cerkva**. Od 110 nacionalnih cerkva po celem svetu jih je 60 združenih z ESC, 33 jih je včlanjenih v Konferenco svetovni misijoni in evangelizacija, večina preostalih pa vzdržuje delovne odnose z ESC. 7 **regionalnih ekumenskih organizacij** tesno sodeluje z ESC. Ekipa pomaga pri koordiniranju partnerstva, regionalne ekumenske organizacije pa lahko pošiljajo svoje predstavnike na zasedanja ESC in na zasedanja centralnega komiteja.

Ekipa tudi predstavlja ESC na vsakoletni konferenci krščanskih svetovnih skupnosti. Ekipa tesno sodeluje tudi z ostalimi programskimi ekipami ESC.

5.8. Desetletje za premagovanje nasilja (2001-2010): Cerkve iščejo spravo in mir

Desetletje za premagovanje nasilja⁴¹ je nastalo kot iniciativa ESC. Poziva vse cerkve, ekumenske organizacije in zainteresirane posameznike, da skupaj sodelujejo na vseh ravneh (lokalni, regionalni in globalni) z vsemi skupnostmi, sekularnimi gibanji in narodi različnih veroizpovedi za pravičnost in mir. Gibanje poziva k dejanjem solidarnosti s tistimi, ki se borijo za pravičnost, mir in integriteto stvarstva. Poziva tudi k teološki refleksiji za premagovanje duha, logike in prakse nasilja. Za študijo so bile izbrane 4 teme:

- duh in logika nasilja,
- uporaba, izraba in napačna uporaba moči,
- teme pravičnosti,
- verska identiteta in pluralna družba.

5.9. Posebno posvečanje Afriki

Proces dekolonizacije v Afriki je vključeval vse vrste osvoboditev: politično, ekonomsko in versko. Ker so bile afriške cerkve, ki so jih vodili misijonarji, integralen del kolonialnega sistema, so Afričani ustanovili neodvisne cerkve, ki bi služile njihovim kulturnim in političnim potrebam. Misijoni so le neradi priznavali neodvisne cerkve kot cerkve, zato so jih imenovali z različnimi imeni kot npr. separatistična gibanja in etiopske skupine. To nepriznavanje se vleče še do danes. Tudi ekumensko gibanje mora še priznati afriške cerkve kot konfesionalne skupine. Grupirane so skupaj z reformiranimi cerkvami ali pa v celoti prezrte. Pogosto imajo afriški katoliki veliko več skupnega z afriškimi anglikanci ali afriškimi metodisti kot z RKC, vendar njihove krstne in birmanske zaobljube zahtevajo pripadnost le njihovemu denominacijskemu

---

⁴¹ Decade to Overcome Violence (2001-2010), <http://www2.wcc-coe.org/dov.nsf> (23. 4. 2003).

članstvu. Isti problem obstaja tudi v odnosu med različnimi protestantskimi denominacijami (Mugambi, 1996: 194-208).

ESC se je začel posvečati Afriki⁴² na osmem zasedanju v Harareju leta 1998, kjer je pozval ekumensko družino, da spremlja afriške cerkve na poti k novi viziji Afrike. Na zasedanju so pozvali ESC in njegove članice, naj podprejo in pomagajo cerkvam v Afriki, da bi si v začetku 21. stoletja afriške cerkve določile svojo agendo. Na zasedanju so določili, da že ustanovljeni **afriški rekonstrukcijski program (ARP)** nadaljuje svoje delo. Poudarili so pomen dialoga, študij, gradnje kapacitet in izmenjave informacij, da bi omogočili Afriki, da bi na edinstven način prispevala k svetovnemu ekumenskemu gibanju.

Cilji programa ARP so:

- spoznati vlogo cerkva pri gradnji miru, razreševanju konfliktov in pri spravi s poudarkom na odpuščanju, resnici in zdravljenju;
- lotiti se nujnih tem kot so globalizacija, trgovina, finance in dolgovi;
- pospeševati kulturo življenja in miru s pravičnostjo in spoštovanjem do nedotakljivosti stvarstva.

5.10. ESC in medverski odnosi in dialog

Ekipa za medverske odnose in dialog⁴³ pospešuje navezovanje stikov med kristjani in pripadniki drugih verstev preko multilateralnih ali bilateralnih dialogov, namenjenih gradnji zaupanja, premostitvi ovir in debatiranju o konfliktnih temah. V sodelovanju z drugimi programskimi ekipami ESC poskuša ekipa spodbuditi k razmišljanju o verskem pluralizmu in sekularizaciji ter njunem pomenu za krščansko identiteto in delovanje. Primarna metodologija ekipe je dialog. ESC je organiziral številna hindujsko – krščanska, muslimansko – krščanska, budistično – krščanska in židovsko – krščanska srečanja na mednarodnih in regionalnih nivojih. Napredek v dialogu je objavljen v reviji *Trenutni dialog* (Current Dialogue). ESC je izdal tudi študijski učbenik *Sosedova vera in moja* (My Neighbour's Faith and Mine), ki se uporablja v cerkvah po celem svetu.

---

⁴² Special focus on Africa, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/africa/index-e.html> (23. 4. 2003).

⁴³ Interreligious relations & dialogue, <http://www.wcc-coe.org/wcc/what/interreligious/index-e.html> (23. 4. 2003).

6. ESC V ODNOSU DO PRAVOSLAVNIH CERKVA IN RKC

Cilj tega poglavja je predstaviti odnose med največjimi ekumenskimi partnericami, kot se kažejo oziroma se razvijajo s pomočjo ESC. Ker sem razvoj ekumenizma pri protestantskih cerkvah razložila že v poglavju o nastanku sodobnega ekumenizma, se bom v tem poglavju posvetila pravoslavnim in katoliškim cerkvam, ki so se le počasi odpirale ekumenskemu gibanju. Tudi potem se je ekumenski trud srečeval z mnogimi ovirami, saj so vse tri ekumenske partnerice v obdobju posamičnih poti razvile zelo različne tradicije, ki jim pogosto predstavljajo oviro pri doseganju soglasja, pa tudi sama organiziranost ESC ni bila vedno sposobna zadovoljiti želje vseh ekumenskih članic. Vendar se vse zavedajo velikega pomena ESC kot svetovnega krščanskega foruma, ki omogoča skupno diskutiranje in sodelovanje.

6.1. Pravoslavne cerkve in ESC

6.1.1. Vključitev pravoslavnih cerkva v ekumensko gibanje

Pravoslavne cerkve pri začetkih ekumenskega gibanja na splošno niso sodelovale. Uradno so pravoslavne cerkve v začetku odklanjale sodelovanje pri protestantskih ekumenskih organizacijah z utemeljitvijo, da je njihova cerkev edina prava Kristusova cerkev. Le počasi so se začeli posamezni pravoslavni teologi približevati ekumenizmu. Med pravoslavnimi cerkvami je bil za ekumenizem najbolj odprt carigrabski patriarhat. Bil je prvi, ki se je odzval poskusom zbliževanja med krščanskimi cerkvami, kar se vidi v poslanici carigrabskega patriarha Germana iz leta 1920. Predlagal je prenehanje prozelitizma in ljubezen med krščanskimi cerkvami, vsekrščansko edinost v različnosti, uvedbo skupnega koledarja, medsebojna srečanja in teološke pogovore ter vsesplošno sodelovanje (Janežič, 1994: 21). Bil je najbolj pripravljen na ekumenske pogovore in na sodelovanje z ekumenskimi ustanovami, s tem pa je vplival tudi na druge pravoslavne cerkve.

Na ekumensko zborovanje ESC leta 1948 so bile povabljene vse pravoslavne cerkve, a je večina sodelovanje odklonila z češ, da je pravoslavju tuja protestantska usmerjenost ekumenskega gibanja. Zato so na zborovanju v Amsterdamu pravoslavne cerkve predstavljale le **carigrajska, grška sinodalna** (atenska) in **ciprska** pravoslavna cerkev. Po letu 1950 se je njihovo stališče počasi spremenilo. Na zborovanju ESC v New Delhiju leta 1961 so naslednje pravoslavne cerkve uradno pristopile k ESC: **ruska, romunska, bolgarska in poljska pravoslavna cerkev**. Kmalu so bile v ESC sprejete še druge pravoslavne cerkve: 1962 **gruzinska pravoslavna cerkev** (istočasno tudi **armenska nekalcedonska cerkev**), leta 1965 **srbska** in leta 1966 **čehoslovaška pravoslavna cerkev**. Tako so bile v ESC dejansko vključene vse pravoslavne cerkve razen albanske.

Pri svojem ekumenskem delu so se pravoslavne cerkve večkrat počutile nelagodno. Protestantski teologi so bili izurjeni v ekumenskih vprašanjih, pravoslavni teologi pa niso bili vajeni ekumenskih pogovorov, med seboj niso bili povezani in so se zaradi svoje naslonjenosti na tradicijo bali napredka. Vsa uprava ESC je bila v glavnem v protestantskih rokah, podobno tisk in finančna sredstva. Odnos med pravoslavni in protestantskimi cerkvami je doživel obdobja večje in manjše harmonije. Odnos je bil mešanica navdušenja in nelagodja, vzpodbude in močne kritike. Oboji so izražali svoje razočaranje zaradi razdeljenosti krščanskih cerkva, ter iskali večjo povezanost skozi srečanja, ki so doprinesla naslednje: cerkve so se veliko naučile druga o drugi, začele so med seboj sodelovati in kljub razlikam spoznavati mnoge podobnosti v veri in načinu življenja. Vendar so vedno obstajala nasprotja v ekleziologiji in osnovnem samorazumevanju protestantskih in pravoslavnih cerkva. Ta nasprotja so vedno povzročala vroče debate o naravi združenja, ki se prakticira v ESC. Pojavljali so se protesti glede načina, kako se ekumenske institucije lotevajo naloge medkrščanskega srečevanja in aktivnosti. Vedno znova se pojavljajo vprašanja, kako so cerkve zastopane, kako se sprejemajo odločitve in kako se te kažejo v prioritetah, programih in etosu ESC.

6.1.2. Nezadovoljstvo pravoslavnih cerkva v ESC

Nadaljujoča se številčna superiornost protestantskih cerkva zaradi njihove nadaljne fragmentacije in na drugi strani nespremenjeno število pravoslavnih cerkva, ki ne predstavljajo nič manjšega števila vernikov (temveč ga celo presegajo), je pogosto peljala v situacije, ko so bile pravoslavne cerkve marginalizirane zaradi demokratične procedure odločanja z navadno večino. Zaradi istega razloga je ESC pogosto postal zagovornik določenih idej in teoloških pogledov, ki so bili pravoslavni tradiciji in doktrini tuji.

Pravoslavni delegati so pogosto izražali svoja nestrinjanja s takimi novotarijami, a praksa izjavljanja nezadovoljstva je pokazala le malo uspeha. Pravoslavne cerkve so se zavedale, da je ESC pomemben svetovni medkrščanski forum za diskusijo o teoloških zadevah ter za skupne akcije za služenje družbi in na misijonskem področju. Bila bi zgodovinska napaka izgubiti takšen edinstven instrument. Rastoča krščanska solidarnost je prispevala k približevanju, ne toliko na teološkem področju kot na zmanjševanju konfliktov na verskih osnovah. Istočasno pa zgodovinsko poslanstvo pravoslavnih cerkva ni moglo biti do konca izpolnjeno zaradi določenih ovir, vključno z ovirami administrativne in pravne narave. Zaradi tega in zaradi dejstva, da je teološka liberalizacija⁴⁴ protestantskega sveta močno vplivala na naravo diskusij v ESC, so pravoslavne cerkve na sestankovanju v Solunu⁴⁵ leta 1998 zahtevale radikalne spremembe v strukturi in delu ESC, da bi udeležba pravoslavnih cerkva pridobila na pomenu.

Nezadovoljstvo pravoslavnih cerkva in kriza znotraj ESC se je še bolj pokazala na zasedanju generalne skupščine v Harareju leta 1998, ko so se pravoslavne cerkve odločile, da bodo bojkotirale skupne molitve in praznovanja. Inicijativo je dala ruska pravoslavna cerkev, ki je celo zagrozila, da ne bo poslala svojega predstavnika na zasedanje, kar bi bilo prvič v zgodovini njenega članstva v ESC. Tudi bolj konzervativne afriške cerkve so zagrozile, da bodo bojkotirale zasedanje. Te cerkve je

---

⁴⁴ Pravoslavne cerkve se bojijo nekaterih ekstremno liberalnih pozicij ESC, med katerimi so mašniško posvečenje žensk in homoseksualcev ter sprejemanje homoseksualnih odnosov kot ekvivalentnih heteroseksualnim.

⁴⁵ World Council of Churches makes a historical decision to allow the Orthodox to improve their witness in this organization, <http://www.russian-orthodox-church.org.ru/ne209032.htm> (5. 5. 2003).

najbolj vznemirila namera ESC, da se na zasedanju na določenih delavnicah in seminarjih spregovori o krščanskih in cerkvenih pogledih na temo seksualne orientacije posameznikov. Dosegle so, da se zasedanja ni smelo udeležiti združenje GALZ (Združenje gejev in lezbijk Zimbamveja), kar so sami videli kot veliko razočaranje in kot kompromis za »višje cilje«, saj so želeli le opozoriti lokalne cerkve, da ne izpolnjujejo naloge, ki jim jo je zadal evangelij, to pa je podpora zatiranih in marginaliziranih, kakršna je tudi njihova situacija.

Vendar je potrebno opozoriti, da se ESC ne srečuje s težavami v odnosu s pravoslavnimi cerkvami samo zaradi teoloških ali strukturnih faktorjev, temveč tudi zaradi nove socialno politične realnosti. Npr. padec komunizma v vzhodni Evropi je vzpodbudil klimo, ki je zelo nenaklonjena ekumenski odprtosti. Od leta 1997 sta se že dve pravoslavni cerkvi odpovedali članstvu v ESC, in sicer gruzijska in bolgarska⁴⁶. Mnoge druge so izkusile močne tenzije, ker so jih ovirala nacionalistična in antiekumenska gibanja znotraj cerkva, pa tudi nezadovoljstvo z načinom, kako se vzpostavljajo odnosi med cerkvami znotraj ESC.

6.1.3. Posebna komisija za udeležbo pravoslavnih cerkva v ESC

Zaradi kritične narave težav in še posebej na priporočilo, ki so ga sprejeli na zasedanju pravoslavnih cerkva v Solunu maja 1998⁴⁷, so na osmem zasedanju generalne skupščine leta 1998 v Harareju ustanovili **Posebno komisijo za udeležbo pravoslavnih cerkva v ESC**⁴⁸. Na zasedanju je komisija dobila mandat, da preuči in analizira cel spekter tem, povezanih z udeležbo pravoslavnih cerkva v ESC, predlaga potrebne spremembe v strukturi, stilu in etosu ESC, ki jih potem centralni komite preuči ter potem potrebne konstitucionalne spremembe predstavi na naslednjem zasedanju ESC.

Komisija ima več pomembnih karakteristik. Pravoslavne cerkve tu diskutirajo v postavitvi, kjer same konstituirajo 50 % udeležencev, kar je prvič v zgodovini ESC.

---

⁴⁶ Na mednarodnem akademskem simpoziju v Solunu junija 2003 so udeleženci pozvali obe cerkvi, naj preučita možnost vrnitve v ESC, saj menijo, da ni alternative dialogu.

⁴⁷ Na zasedanju so izrazili skrb glede določenih aktivnosti ESC, glede odnosov z nekaterimi protestantskimi članicami, glede pomanjkanja napredka v ekumenskih teoloških diskusijah in zaradi percepcije, da sedajšnja struktura ESC otežkoča ali onemogoča pravoslavno participacijo.

⁴⁸ Special Commission on Orthodox Participation in the WCC, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/special-01-e.html> (23. 4. 2003).

Komisija ima mandat, da diskutira o strukturi, stilu in etosu ESC, se pravi o vsem, kar obsega življenje in delo ESC. Pravoslavni delegati so bili imenovani od najvišje avtoritete svojih cerkva, medtem ko protestantske delegate imenjuje izvršni komite po konzultaciji s samimi cerkvami. Člani obeh »strani« so izkušeni in predani ekumenskemu gibanju in imajo tesne stike in odgovornost do svojih cerkva. Komisija predstavlja velik potencial za sveže diskusije na visokem nivoju glede strukture in življenja ESC.

Od decembra 1999 se je šestdesetčlanska komisija sestala na štirih plenarnih sejah, štirje podkomiteji pa so se osredotočali na bistvene probleme. **Končno poročilo Posebne komisije za udeležbo pravoslavnih cerkva v ESC**⁴⁹ vsebujejo predloge za spremembe v strukturi, stilu in etosu ESC na naslednjih ključnih področjih:

Ekleziologija

Članstvo v ESC pomeni izziv članicam, kako artikulirati, kaj je mišljeno z »vidno edinostjo cerkve« in kako cerkve članice razumejo naravo skupnega življenja in pričevanja skozi ESC. Postavlja se vprašanje, kako razumejo namero, ki je izražena v ustavi⁵⁰, saj je odgovor odvisen od dveh osnovnih eklezioloških samorazumevanj, se pravi od cerkva, ki se identificirajo z eno sveto katoliško in apostolsko cerkvijo, in od cerkva, ki se vidijo kot del ene svete katoliške in apostolske cerkve. Ti dve ekleziološki poziciji vplivata na to, ali cerkve priznajo krst druge cerkve in da se med seboj priznavajo kot cerkve. Vplivajo tudi na to, kako cerkve razumejo cilj ekumenskega gibanja in njegovih instrumentov, vključno z ESC in njegovimi ustanovitvenimi dokumenti.

Komisija meni, da je potrebno še posebej preučiti naslednje teme:

- kako cerkve razumejo vidno edinost, edinost in raznolikost in predanost k pozivanju k vidni edinosti;

---

⁴⁹ Final Report of the Special Commission on Orthodox participation in the WCC, <http://www2.wcc-coe.org/ccdocuments.nsf/index/gen-5-en.html> (23. 4. 2003).

⁵⁰ Primarni namen združenja cerkva v ESC je pozivanje k vidni edinosti v eni veri in enem evharističnem združenju, izraženem v čaščenju in skupnem življenju v Jezusu Kristusu, skozi prisostvovanje in služenje svetu ter napredovanje k tej edinosti, da bo svet veroval.

- ali bi bilo potrebno vključiti krst v skupni temelj ESC;
- vlogo ESC pri spodbujanju cerkva k spoštovanju krsta drugih cerkva ter k medsebojnem priznavanju krsta ter
- naravo skupnega življenja znotraj ESC.

Socialne in etične teme

Na začetku 21. stoletja se ljudje po celem svetu soočajo z novimi izzivi, ki so ekonomska globalizacija, vojne in etnična čiščenja, rastoče število beguncev, ksenofobija, uničevanje okolja, kršenje človekovih pravic, rasizem in nove zmožnosti tehnologije z grožnjo, ki jo s sabo prinaša. Cerkev se soočajo s potrebo po oblikovanju nove krščanske etike, ki bi prinesla odgovore na te probleme. ESC je igral pomembno vlogo kot zagovornik človekovih pravic, sodeloval je pri boju proti rasizmu, ekonomski revščini, nepravilni teritorialni okupaciji in politiki uporabe sile. Cerkev so pomagale pri skrbi za vojne begunce, lačne in revne, socialno marginalizirane, žrtve fanatizma in političnega zatiranja. Vseeno pa je bila komisija ustanovljena tudi zaradi nezadovoljstva pravoslavnih in drugih cerkva z načinom, kako so nekatere socialne in etične teme prišle na agendo ESC in z načinom obravnavanja le-teh. Pojavila se je percepcija, da so cerkve prisiljene v obravnavanje tem, tuje njihovim načinom življenja ali pa neprimerne za svetovni forum. Pogosto se je pojavila tudi percepcija, da je ESC »pridigal« cerkvam, namesto da bi bil instrument skupnega razmisleka.

Komisija meni, da ESC ne more govoriti v imenu cerkva niti ne more zahtevati od cerkva, da zavzamejo določeno stališče. Mora pa omogočati vsem cerkvam, da se med seboj posvetujejo in govorijo v skupnem imenu. Prav tako morajo cerkve razumeti, da ne morejo vsiliti vseh zadev, o katerih debatirajo same, na agendo ESC. ESC je potreben in koristen instrument za soočanje s socialnimi in etičnimi problemi, ko cerkvam omogoča, da ponovno potrdijo, da so skupaj zavezane v združenju, da obnavljajo obvezo, da ostanejo skupaj in pospešujejo medsebojno ljubezen, da spoznajo, da razlike v odgovorih na moralne probleme niso nepremostljive ter da priznavajo, da dialog o socialnih in etičnih zadevah ne pomeni samo (ne)strinjanja z lastnim moralnim naukom vsake članice, temveč da se soočijo z razlikami in jih odkrivajo v luči doktrine, liturgičnega življenja in svetega pisma.

Skupna molitev

Desetletja izkušenj s skupno molitvijo znotraj ESC predstavlja dediščino, ki se je ne more tako zlahka ignorirati. Nekatere cerkve danes lahko z lahkoto potrdijo, da ne molijo na isti način, kot so pred petdesetimi leti. Skupna molitev pa je odkrila tudi mnoge razlike na poti do edinosti. To je večinoma posledica različnih konfesionalnih in kulturnih ozadij, zaradi katerih cerkve molijo na različne načine. Skupna molitev je nekaterim cerkvam predstavljala veliko težavo, saj zahteva prilagoditev različnih stilov čaščenja. Pravzaprav je skupna molitev tista, kjer se najbolj pokaže krščanska razdeljenost. Skupni molitvi je zato komisija dala primaren pomen.

Proces odločanja

Komisija je ugotovila, da bi sprememba v procedurah v procesu odločanja povečala udeležbo vseh članic, obvarovala pravico vseh članic, regij in skupin, še posebej tistih z manjšinskim mnenjem in omogočila bolj sodelovalno in harmonično okolje za izvajanje odločitev. Metoda glasovanja naj ne bi bila zadovoljiva, saj je mogoče odločitev sprejeti že s 50 % večino. V nekaterih zadevah prihaja do razlik v pristopu med pravoslavnimi, protestanti, anglikanci in starokatoliki. Pravoslavni so ponavadi v manjšini in s tem preglasovani. Tudi druge cerkve se soočajo z nezmožnostjo vplivanja na odločitve. Ko je komisija preučila vse modele, je ugotovila, da bi moral ESC sprejeti **model konsenza** pri sprejemanju odločitev.

Definicija konsenza je po mnenju komisije naslednja: metoda konsenza je proces iskanja skupnega mišljenja brez odločanja na podlagi glasovanja. Konsenz je dosežen, ko se zgodi naslednje:

- ko se doseže dogovor (soglasje);
- ko se večina strank strinja, tisti, ki pa se ne strinjajo, pa so zadovoljni s tem, da je bila diskusija do konca izčrpana in pravična in da predlog izraža splošno mnenje sestanka in s tem tudi manjšina da odobritev;
- ko se na sestanku odločijo, da obstajajo različna mnenja in se to zapiše v zapisnik in predloge;
- ko se odloči, da se zadeva odloži;

- ko se odloči, da odločitve ni mogoče sprejeti.

Po mnenju komisije procedura konsenza omogoča vsaki družini ali skupini cerkva, da preko govornika izrazijo svoje nestrinjanje s predlogom. To vključuje tudi, da lahko katerakoli družina ali skupina cerkva prepreči predlog, dokler niso vsi izrazili svojih pomislekov v zvezi z njim. Ker konsenz ne zahteva soglasja (ker ni glasovanja) bo po mnenju komisije mehanizem deloval, kar omogoča, da bodo na sestankih dosegali odločitve. Zelo pomembna bo vloga moderatorja. O nekaterih zadevah se bo še vedno primerneje odločati z glasovanjem. Mednje spadajo nekatere finančne in proračunske zadeve in nekatere administrativne odločitve.

6.2. RKC in ESC

6.2.1. RKC in ekumensko gibanje v prvi polovici 20. stoletja

Prva polovica 20. stol. je obdobje, ko se je katoliška cerkev začela intenzivno soočati z vprašanjem edinosti med kristjani. Kot smo videli, so se v tem obdobju med nekatoličani pojavile dokaj jasne ideje za vzpostavitev edinosti, iz katerih je leta 1948 nastal ESC. Zakaj katoliška cerkev v tem obdobju ni sodelovala pri tem gibanju?

Tega ji ni dovoljevala njena doktrina. Za papeže in katoliško teologijo je bila edinstvo kristjanov od vedno in še vedno uresničena v katoliški cerkvi. Cerkev Jezusa Kristusa so vedno popolnoma enačili s katoliško cerkvijo, ki jo vodi rimski škof. Menili so, da sodobno ekumensko gibanje ni dajalo jasnega odgovora, kakšen je cilj končne edinosti in kje se bo uresničila. Edinstvo cerkve je mogoče uresničiti le na ta način, da se ločene cerkve vrnejo v katoliško cerkev (t.i. **ekumenizem vrnitve**).

Sveti oficij je celo izdal dekret, v katerem katoličanom prepoveduje udeležbo na vseh privatnih in javnih nekatoliških ekumenskih srečanjih. Malo zatem je izšel še en dekret, ki je vsem katoličanom prepovedoval udeleževati se shodov, katerih cilj je združevanje kristjanov. Tako je prva konferenca Vera in cerkvena ureditev potekala brez katoliških delegatov. Tudi ustanovne konference gibanja Življenje in delo leta 1925 v Stockholmu

se katoliška cerkev ni uradno udeležila, ampak je poslala le nekaj opazovalcev. RKC se ni udeležila niti obeh ekumenskih konferenc, ki sta bili leta 1937.

Okrožnica **Mortalium animos**⁵¹ je izšla 6. januarja 1928 in je zavzela izrazito negativen odnos do tedanjega ekumenskega gibanja in obenem hotela pokazati pot do prave edinosti med religijami. Zavrnila je misel o enakosti vseh cerkva in o nekakšni federaciji na poti k edinosti. Drugim krščanskim cerkvam očita, da se povezujejo le zaradi političnih in humanitarnih razlogov. Papež v njej svari, da bo takšno ekumensko gibanje, ki ima relativistične temelje, imelo nevarne posledice. Katoličani po njegovem ne morejo sodelovati pri takem gibanju, saj samo katoliška cerkev pod vodstvom papeža in cerkvenega učiteljstva v polnosti nadaljuje Kristusovo delo. Edina možna pot edinosti je vrnitev k njej. Okrožnica daje tudi navodila katoliškim škofom, kako naj ravnajo, ko se soočajo z ekumenskim gibanjem. Med številnimi nekatoličani in katoličani je okrožnica naletela na negativen odziv.

6.2.2. Ustanovitev ESC ter medsebojni odnosi do 2. vatikanskega koncila

Ena glavnih značilnosti tega obdobja je, da se je ekumensko gibanje znotraj katoliške cerkve delilo na dva pola. Na eni strani je bilo uradno stališče RKC do ESC, ki se je le počasi spreminjalo. Na drugi strani pa tudi v tem obdobju srečamo veliko katoliških ekumenskih delavcev, ki so kljub zelo omejenim možnostim postavljali temelje, na katerih je stalo vse nadaljnje sodelovanje. 5. junija 1948 je Sveti oficij izdal opomin (monitum) **Cum compertum**. Osrednja misel v njem je bila, da se katoličani v skladu z zakonikom cerkvenega prava iz leta 1917 brez dovoljenja Svetega sedeža ne smejo udeleževati skupnih srečanj katoličanov in nekatoličanov. Vnovič so bila poudarjena tudi stališča okrožnice *Mortalium animos*. Zaradi tega opomina na ustanovnem zasedanju ESC v Amsterdamu ni bilo katoliških opazovalcev. Nekateri katoliški krogi so bili zaradi takšnega stališča Rima zelo presenečeni. Zaradi takšnega ravnanja Rima se ESC v obdobju po Amsterdamu ni trudil, da bi vzpostavil uradne stike s Svetim sedežem. Večina katoliškega tiska je negativno poročala o zasedanju v Amsterdamu.

---

⁵¹ *Mortalium animos* http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicas/documents/hf_p-xi_enc_19280106_mortalium-animos_en.html (23. 4. 2003).

V katoliški cerkvi je trajalo kar leto in pol, preden so začeli pozitivno ocenjevati ustanovitev ESC. 20. decembra 1949 je Sveti oficij izdal inštrukcijo **De motione oecumenica** (O ekumenskem gibanju)⁵². Ta inštrukcija pomeni preobrat v ekumenskem gibanju v katoliški cerkvi, saj je bila prvi dokument, ki je pozitivno ocenil ekumensko gibanje. Odprla je nove možnosti za navezovanje stikov z nekatoličani, za teološki dialog in za sodelovanje na socialnem področju. Škofje naj vodijo ekumensko delo in nadzirajo udeležbo katoličanov na medverskih srečanjih, ki se jih smejo udeleževati le strokovnjaki in tisti, ki so trdni v veri. V ta namen naj škofje določijo duhovnike, ki naj jim redno poročajo o svojem delu. Srečanja z nekatoličani so obenem možnost, da se ti seznanijo s katoliškim naukom.

Čeprav inštrukcija pomeni velik korak naprej, je še vedno napisana v dokaj nezaupljivem tonu in svari pred mnogimi nevarnostmi. Katoličani naj se varujejo sodelovanja pri svetih obredih. Čeprav je katoliška cerkev s tem dokumentom odprla nove možnosti, je ohranila popoln nadzor nad ekumenskim delovanjem med katoličani, tako da ni bilo veliko prostora za spontanost. Protestanti so bili do tega dokumenta dokaj zadržani, ker niso vedeli, če bo katoliška cerkev prešla od besed k dejanjem. Tudi znotraj ESC so s pomisleki sprejeli izzid tega dokumenta.

Leta 1952 so ustanovili **Katoliško konferenco za ekumenska vprašanja**, ki naj bi omogočila, da bi se katoliški ekumenski delavci in teologi redno sestajali na skupnih srečanjih. Tajnik te organizacije Willebrands je hitro pridobil dovoljenje Rima, da so lahko navezali stike z ESC. Katoliška konference za ekumenska vprašanja se je tako začela ukvarjati z vprašanji, ki jih je takrat obravnaval ESC.

6.2.3. 2. vatikanski koncil in ESC

Obdobje priprave na 2. vatikanski koncil

2. vatikanski koncil je bil prelomnica za katoliško cerkev. Prinesel je temeljito reformo znotraj nje same in odprl vrata za dialog in sodelovanje z drugimi kristjani. Tudi za

---

⁵² Instruction on ecumenical movement, <http://www.ourladywarriors.org/teach/ecum49.htm> (23. 4. 2003)

odnose med RKC in ESC je bil koncil nedvomno velik mejnik. Kot smo videli, je imela katoliška cerkev z ESC pretežno neuradne stike, katerih pobudniki so bili posamezni katoličani, ki so bili ekumensko usmerjeni. S koncilom pa je katoliška cerkev uradno vstopila v ekumensko gibanje in začela plodno sodelovati z ESC.

Ko je 25. februarja 1959 papež Janez XIII. napovedal sklic ekumenskega koncila, je s tem presenetil ves svet. V času priprav na koncil je pogosto izjavljal, da bo ena glavnih nalog koncila zbližanje med kristjani. V ESC so napoved ekumenskega koncila na splošno sprejeli z odobravanjem. Pozitivno so ovrednotili dotedanje sodelovanje s katoliškimi teologi, ki so bili povezani v Katoliško konferenco za ekumenska vprašanja. Zavzeli so se za tesnejše sodelovanje s katoliško cerkvijo. Med drugim so določili, naj izvršni odbor ESC budno spremlja priprave na ekumenski koncil, saj gre za dogodek, ki se tiče večine kristjanov, zato ESC ne more ostati neopredeljen.

Papež Janez XXIII. je leta 1960 ustanovil **Tajništvo za pospeševanje edinosti**. Namen Tajništva je bil navezovati stike z drugimi kristjani in pripravljati predvsem tisti del koncila, ki je bil povezan z ekumenizmom. Leta 1988 je papež Janez Pavel II. Tajništvo preimenoval v **Papeški svet za pospeševanje edinosti kristjanov**. Svet vsako leto skliče splošno zasedanje, kjer razpravljajo o opravljenem delu, načrtih za naprej in ekumenskih problemih. Z ustanovitvijo Tajništva za pospeševanje edinosti je **katoliška cerkev uradno vstopila v ekumensko gibanje**, zato so to dejanje pozitivno sprejeli katoličani in drugi kristjani.

V avgustu je imel svoje letno zasedanje centralni komite ESC v St. Andrews na Škotskem. Udeleženci so toplo pozdravili dejstvo, da se je pojavila možnost za dialog s katoliško cerkvijo. Opozorili pa so na dve nevarnosti, in sicer da ESC in RKC nikakor ne smeta postati konkurenta v ekumenskem gibanju, po drugi strani pa je potrebno paziti, da ne bi prišlo do poenostavljanja načel, ki so lastna ekumenskemu gibanju. Centralni komite ESC se je na letnem zasedanju 1962 v Parizu odločil, da bo v imenu ESC na 2. vatikanski koncil poslal enega ali dva opazovalca, ki morata biti poučena o delu in naravi koncila in o gledanju različnih cerkva na vprašanje edinosti kristjanov. V času pred začetkom koncila so znotraj ESC pozitivno ocenjevali dogajanje v Rimu, predvsem so pozdravili dejstvo, da je katoliška cerkev v odnosu s protestanti prešla od monologa k dialogu, ter se zavzel za to, da bi koncil sprejel versko svobodo.

Obdobje koncila

Predvsem na pobudo Tajništva za pospeševanje edinosti so nastali trije za ekumenizem pomembni dokumenti: **Odlok o ekumenizmu, Izjava o verski svobodi in Izjava o odnosu do nekrščanskih verstev**. Tajništvo ima tudi največje zasluge, da se je koncilskih zasedanj udeležilo toliko uradnih opazovalcev različnih krščanskih cerkva. Opazovalci sicer niso smeli razpravljati v koncilski avli, a so se pod okriljem Tajništva enkrat tedensko pogovarjali s katoliškimi teologi o pomembnih vprašanjih.

ESC je na prvo zasedanje 2. vatikanskega koncila poslal dva opazovalca, na drugo in tretje štiri, na zadnje zasedanje pa šest opazovalcev. Zavzeli so stališče do vseh dokumentov, ki jih je koncil sprejel, ter vodstvo ESC redno obveščali o dogajanju na koncilu. To je bilo obdobje, ko so veliko razmišljali, na kakšen način naj sodelujejo s katoliško cerkvijo. Centralni komite je predlagal, da bi sodelovanje razvijali v treh smereh: 1. dialog o teoloških in eklezialnih vprašanjih; 2. dialog o praktičnih vprašanjih, kot so: verska svoboda, prozelitizem, sodelovanje v misijonih; 3. dialog o skupnem pričevanju cerkva v svetu. Čeprav sta se ESC in katoliška cerkev v tem obdobju močno zblíževala, je še vedno prihajalo do medsebojnih kritik.

Drugi vatikanski koncil je 21. novembra 1964 razglasil **Odlok o ekumenizmu**⁵³. Prvo poglavje govori o katoliških načelih ekumenizma. Vesoljni zbor spodbuja vernike, da bi se dejavno vključili v ekumensko delo, člani različnih skupnosti naj se zbirajo k skupni molitvi, katoliški verniki naj bodo polni skrbi za ločene brate in naj cenijo vse njihove krščanske vrednote. Drugo poglavje govori o praktičnem izvajanju ekumenizma. Vsi katoličani so odgovorni za obnovitev krščanske edinosti. Z ločenimi brati naj se razvije najširše sodelovanje na družbenem in socialnem področju. Tretje poglavje govori o cerkvah in cerkvenih skupnostih, ki so ločene od apostolskega sedeža. Ugotavlja, da so iz dveh velikih razcepitev nastale zelo različne oblike cerkvenega krščanstva. V nadaljevanju pove, da se nauk teh cerkva v marsičem razlikuje od nauka katoliške cerkve, konča pa se z veseljem nad odnosom teh cerkva do Kristusa. Na koncu odlok spodbuja k treznosti, premišljenosti in neutrudljivemu delu pri ekumenskem gibanju.

---

⁵³ Decree on ecumenism, <http://www.cin.org/v2ecum.html> (23. 4. 2003).

Odlok pomeni velik napredek, saj se je z njim katoliška cerkev odločila, da ne bo več stala ob strani, ampak se bo podala na pot dialoga z drugimi cerkvami.

Centralni komite ESC je na svojem rednem letnem zasedanju (od 12. do 21. januarja 1965 v Nigeriji) pozitivno ocenil Odlok o ekumenizmu, poudaril je, da je po sprejemu tega odloka nastal nov položaj v odnosih med katoliško cerkvijo in ESC. Strinjali so se s predlogom vodstva ESC in Tajništva za pospeševanje edinosti o ustanovitvi **Mešane delovne skupine**⁵⁴ med ESC in katoliško cerkvijo. Mešana delovna komisija se je prvič sestala v maju 1965.

6.2.4. Vprašanje članstva RKC v ESC

Vprašanje članstva katoliške cerkve v ESC je precej kompleksno. Prvič so o vprašanju članstva razpravljali na četrtem svetovnem zborovanju ESC julija 1968 v Uppsali, kjer je imel govor jezuit Roberto Tucci, ki je zagotovil, da RKC ne namerava nikomur vsiljevati svoje ekleziologije. Njegova vizija je bila, da se mora RKC približevati ESC, v končni fazi pa se mora vanj včlaniti. V ESC so bili do tega previdni, ker je še veliko vprašanj ostalo odprtih. So pa določili, naj Mešana delovna komisija preučuje to vprašanje. Poleti 1969, ko je papež Pavel VI. obiskal sedež ESC v Ženevi, je dejal, da »vprašanje članstva RKC v ESC še ni tako dozorelo, da bi lahko dali pozitiven odgovor« (Štravs 1999: 64).

V naslednjem petletnem mandatu je MDS preučevala to vprašanje. Znotraj skupine je bil ustanovljen poseben odbor, ki se je ukvarjal samo s tem vprašanjem in se je pogosteje sestajal. Na zasedanju centralnega komiteja so pohvalili delo MDS in se strinjali, da mora biti dokončna odločitev sprejeta na katoliški strani. MDS se je pri študiji soočala z velikimi razlikami med ESC in RKC. ESC je namreč združenje neodvisnih, pretežno narodnih cerkva. Katoliška cerkev pa je družina krajevnih cerkva (škofij), ki so najtesneje povezane z rimskim škofom in od njega odvisne. Različno je tudi pojmovanje cerkve, učiteljstva in izvajanja avtoritete v njej. Proti vključitvi RKC je govorilo še številčno nesorazmerje. Katoliška cerkev ima skoraj dvakrat toliko vernikov

---

⁵⁴ MDS je uradni posvetovalni organ med RKC in ESC. Nima lastne avtoritete, ampak poroča ustanovama, ki sta ji dali mandat in potrjujeta njeno politiko in programe – skupščina in centralni komite ESC ter Papeški svet za pospeševanje edinosti med kristjani. Trenutno ima 17 članov in dva moderatorja.

kot vse članice ESC skupaj in bi imela znotraj ESC veliko premoč. Katoliška cerkev bi imela več kot polovico delegatov v ESC, kar bi porušilo ravnovesje med različnimi konfesionalnimi skupinami, s tem pa bi bil otežkočen proces odločanja. Posebej kočljiva vprašanja v razpravah o včlanjenju RKC v ESC so bila vprašanja o ekleziologiji RKC, o avtoriteti, papeškem primatu ter statusu vodstvene oblasti Svetega sedeža.

Leta 1972 je bila zaključena študija o vprašanju članstva RKC v ESC. Na temelju te študije se je MDS odločila, da **RKC v bližnji prihodnosti ne bo postala članica ESC**. Skupina se je zato odločila, da bo pozornost preusmerila na boljše medsebojno sodelovanje⁵⁵. Še danes velja sklep, da katoliška cerkev v bližnji prihodnosti ne bo postala članica ESC, čeprav je bilo po letu 1972 velikokrat poudarjeno, da ima dosti možnosti, da to nekoč postane. V vsem tem obdobju se obe ustanovi med seboj nista dosti približali na strukturni ravni, še vedno obstajajo velike razlike v načinu delovanja, poleg tega pa ni teološko pojasnjeno vprašanje vstopa vesoljne cerkve v svet narodnih cerkva. Odprtih obstaja še kopica drugih vprašanj.

6.2.5. Sodelovanje RKC in ESC

Čeprav RKC ni članica ESC, pa z njim sodeluje na več področjih. Poleg prisotnosti predstavnikov RKC na svetovnih zasedanjih ESC in sejah centralnega komiteja, RKC sodeluje z ESC še v MDS, v komisiji Vera in cerkvena ureditev, molitveni osmini za edinost kristjanov, v komisiji Družba, razvoj in mir (SODEPAX), v komisiji Svetovni misijoni in evangelizacija. ESC sta uradno obiskala dva papeža, in sicer papež Pavel VI. leta 1969 in papež Janez Pavel II. leta 1984.

Mešana delovna skupina (MDS)

MDS je uradni posvetovalni organ med RKC in ESC. Nima lastne avtoritete, ampak poroča ustanovama, ki sta ji dali mandat in potrjujeta njeno politiko ter programe – to sta skupščina in centralni komite ESC ter Papeški svet za pospeševanje edinosti

---

⁵⁵ Katoličani so po 2. vatikanskem koncilu vedno navzoči na svetovnih zasedanjih ESC in sejah centralnega komiteja. Papež in predsednik Papeškega sveta za pospeševanje edinosti kristjanov ob vseh pomembnih dogodkih ESC pošiljata pisma.

kristjanov. Skupino vodita dva predsednika, eden s katoliške strani, drugi pa s strani ESC. Trenutno ima 17 članov in dva moderatorja. Skupina ima vsako leto plenarno zasedanje. Poleg tega se lahko sestane še večkrat na leto na posebnih sejah, ki jih posveti določenim temam, študijam ter dogodkom na svetovni ali regionalni ravni. Čeprav so se naloge MDS skozi različna obdobja spreminjale, so glavne točke prvega mandata še vedno v veljavi. Skupina koordinira vse medsebojne odnose, skrbi za izmenjavo informacij in za stalno sodelovanje med različnimi enotami ESC in ustreznimi organi znotraj katoliške cerkve. Na njeno pobudo so med ESC in katoliško cerkvijo nastale naslednje oblike sodelovanja: ustanovljena je bila komisija SODEPAX, katoliški teologi so postali polnopravni člani komisije Vera in cerkvena ureditev, katoličani soustvarjajo tudi dejavnost komisije Svetovni misijoni in evangelizacija.

Komisija Vera in cerkvena ureditev

Kmalu po koncilu so katoliški teologi kot opazovalci in svetovalci začeli dejavno sodelovati pri različnih študijah, ki jih je v tistem času pripravljala komisija. S privolitvijo RKC pa so na svetovnem zborovanju ESC (Uppsala 1968) določili devet katoliških teologov, da sodelujejo v komisiji kot njeni člani. Od tedaj dalje so katoliški teologi polnopravni člani v komisiji Vera in cerkvena ureditev. Člane imenuje Papeški svet za edinost.

Komisija Družba, razvoj in mir (SODEPAX)

Po 2. vatikanskem koncilu sta ESC in RKC pričeli sodelovati tudi na socialnem področju. Maja 1968 sta papeška komisija Pravičnost in mir in ESC ustanovila mešani odbor Družba, razvoj in mir (SODEPAX – Society, Development and Peace) s sedežem v Ženevi. Njene glavne naloge so bile pospeševanje pravičnosti, človeškega razvoja in miru. Pri svojem delovanju se je srečeval s strukturnimi in funkcionalnimi problemi. Področje njegovega dela je bilo velikokrat širše, kot so bile pristojnosti papeške komisije Pravičnost in mir ter drugih programskih enot pri ESC, ki so bile za komisijo odgovorne. Zaradi teh in drugih razlogov je bil odbor 31. decembra 1980 ukinjen. Namesto njega je nastala mešana posvetovalna komisija Socialna misel in dejavnost, zasnovana na širši strukturni osnovi. Komisija nadaljuje sodelovanje na področju socialne misli in dejavnosti predvsem na področju iskanja ekonomske pravičnosti.

Sodelovanje pri komisiji Svetovni misijoni in evangelizacija

Katoliška cerkev se je že med koncilom odločila, da bo navezala stike s komisijo Svetovni misijoni in evangelizacija pri ESC. Aprila 1965 sta komisija Svetovni misijoni in evangelizacija in Tajništvo za edinstvo organizirala prvo skupno posvetovanje o misijonski dejavnosti, kjer sta načrtala pot nadaljnjega sodelovanja. Od konca 60. let dalje dobro sodelujeta Kongregacija za evangelizacijo narodov in komisija Svetovni misijoni in evangelizacija. Od tedaj dalje ima RKC svetovalce pri omenjeni komisiji ESC. Večkrat prihaja do medsebojnih stikov in sestankov, na katerih načrtujejo delo za prihodnost. Katoliška cerkev je plodno sodelovala tudi na treh svetovnih misijonskih konferencah (Bangkok 1972, Melbourne 1980, San Antonio 1989), ki jih je organizirala komisija.

6.2.6. *Dominus Iesus in papeževa enciklika Ecclesia de eucharistia*

Pod točko 6.2.6. bom navedla dva dokumenta, ki kažeta, da kljub 2. vatikanskem koncilu še ni čisto jasno načrtana ekumenska pot RKC. Čeprav je RKC naredila napredek pri dialogu z drugimi verami, pa je dejstvo, da obstaja v RKC protislovje med prakso dialoga, ki jo izvaja sam papež s svojimi srečanji s člani drugih religij, in med uradno teologijo RKC. Papež Janez Pavel II. je zaradi svoje spravnosti pridobil kar nekaj veljave, a nikakor ga ne bi mogli šteti med pluraliste.

Ekumenski odnosi so doživeli šok, ko je Vatikanska kongregacija za doktrino in vero 6. 8. 2000 izdala *Dominus Iesus*, dokument, ki je za mnoge pomenil drugačen ton, kot so ga bili vajeni od RKC v ekumenskem dialogu. Dokument *Dominus Iesus*⁵⁶ se ukvarja z odnosom krščanstva do drugih religij. Ponovno potrди posebno in bistveno vlogo Jezusa Kristusa kot odgovor na poskuse, da bi se ga postavilo na isti nivo kot ustanovitelje ali učitelje drugih religij. Dokument se ukvarja tudi z odnosom RKC do drugih krščanskih teles in trdi, da nanje more gledati kot na cerkve v polnem pomenu besede. Luteranci, ki so ravno dosegli visoko stopnjo ekumenskih odnosov s podpisom skupnega luteransko – rimokatoliškega dokumenta o opravičilu, so v dokumentu *Dominus Iesus* videli korak

---

⁵⁶ Dominus Iesus, on the unicity and salvific universality of Jesus Christ and the Church, <http://www.ewtn.com/library/curia/cdfunici.htm> (23. 4. 2003).

nazaj. Tudi anglikanci so videli dokument kot nasprotje ekumenskim odnosom, ki so jih razvijali z ESC.

»Za nas je to pomenilo veliko presenečenje«⁵⁷ je dogodek komentiral generalni sekretar ESC Konrad Raiser. Sledeče izjave nekaterih uradnikov Vatikana, ki so nasprotovale pristopu dokumenta so pokazale, da način interpretacije napotkov 2. vatikanskega koncila še ni bil definitivno določen. »Sedaj vidimo, da nam je dokument *Dominus Iesus* pravzaprav naredil uslugo. Kar smo mislili, da je problem med RKC in drugimi cerkvami, je pravzaprav nerazrešena tenzija znotraj RKC in njene hierarhije.«⁵⁸, je še komentiral Konrad Raiser.

Nič bolj spodbudna za ekumensko gibanje ni enciklika papeža Janeza Pavla II. s 17. aprila 2003 z naslovom *Ecclesia de eucharistia*⁵⁹. V njej papež svari katoličane, naj ne prejemajo hostije, ki se delijo v cerkvenih skupnostih, ki so nastale od 16. stoletja dalje, saj bi s tem prenehali jasno pričati o resnici, to pa bi posledično upočasnilo napredek k vidni edinosti. Za papeža tudi ni dovolj zamenjati nedeljske maše z ekumenskimi, s skupnimi molitvami s kristjani, pripadniki prej omenjenih krščanskih cerkva, niti s sodelovanjem v njihovih liturgičnih obredih. Evharistija zahteva popolno občestvo, povezano z duhovniki, zakramenti in cerkvenim vodstvom, zato ni možno skupaj obhajati evharistije, dokler te vezi niso v polnosti vzpostavljene. Vsako tako skupno obhajanje evharistije naj ne bi bilo veljavno sredstvo in bi prej pomenilo oviro pri doseganju popolnega občestva, saj bi popačilo občutek, kako daleč so kristjani od tega cilja.

---

⁵⁷Ecumenical space: building trust for common action, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/ecumspace-e.html> (23. 4. 2003)

⁵⁸*Ibid.*

⁵⁹ *Ecclesia de eucharistia*, http://www.vatican.va/holy_father/special_features/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_ecclesia_eucharistia_en.html (6. 6. 2003)

7. NA POTI K SKUPNEM RAZUMEVANJU IN VIZIJI ESC

Tekst **Na poti k skupnem razumevanju in viziji ESC**⁶⁰ je plod osemletne študije in konzultacij na temo skupnega razumevanja in vizije ESC. Študijo je spodbudil centralni komite na svojem zasedanju leta 1991, tema je bila predmet debat centralnega komiteja, komisij, svetovalnih teles in osebja, zaposlenega v ESC. Izvršni komite se je v februarju 1995 dogovoril, naj bi konzultacije ustvarile dokument, ki bi bil sprejet na osmem zasedanju skupščine leta 1998, ko bi ESC praznoval svojo 50 obletnico. Dokument naj bi služil kot »**ekumenska listina**« za 21.stoletje. V nadaljnjih podpoglavjih si bomo ogledali vsebino tega dokumenta.

7.1. Uvod

V uvodu dokument ugotavlja, da se ekumensko gibanje v novem stoletju in novem tisočletju srečuje z novimi izzivi. ESC in ekumensko gibanje se je znašlo v obdobju negotovosti, saj se pojavljajo znaki oslabitve ekumenskega gibanja, rastoče distance med ESC in cerkvami članicami, percepcije mlajših generacij, da je ekumensko gibanje izgubilo svojo vitalnost in da ne daje relevantnih odgovorov na pereča vprašanja sodobnosti. Zaradi notranjih problemov nekatere članice ne morejo plačevati svojih rednih prispevkov, kar ESC sili v zmanjšanje svojih aktivnosti. Nekatere članice se soočajo z internimi konflikti in celo z grožnjo shizme zaradi sodelovanja v ekumenskem združenju. Vse to poveča pomen razjasnitve skupnega razumevanja ESC in njegove vloge v ekumenskem gibanju.

Dokument opozarja na nekatere pozitivne in negativne dogodke in spremembe, ki so se zgodile v prvih 50 letih ekumenskega gibanja:

- Od prvega zasedanja v Amsterdamu se je število članic več kot podvojilo. ESC dandanes združuje cerkve iz zelo različnih kulturnih okolij in različnih krščanskih

---

⁶⁰ Towards a Common Understanding and Vision of the World Council of Churches, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/cuv-e.html> (23. 4. 2003).

tradicij, vključno s pravoslavnimi cerkvami in cerkvami iz skoraj vseh protestantskih tradicij.

- Skoraj dve tretjini cerkva, ustanoviteljic ESC, je izviral iz Evrope ali Severne Amerike, danes pa skoraj dve tretjine cerkev članic prihaja iz Afrike, Azije, Karibov, Latinske Amerike, Bližnjega Vzhoda in Pacifika, kar dela ESC svetovno telo v pravem pomenu besede.

- Novi sveti cerkva in druga ekumenska telesa so bili ustanovljeni v lokalnih, nacionalnih in regionalnih kontekstih, kar je formiralo svetovno ekumensko mrežo, katere del je tudi ESC.

- RKC, ki je oprezno držala distanco do ekumenskega gibanja v času ustanovitve ESC, je sedaj polnopravna članica mnogih nacionalnih ekumenskih teles in regionalnih ekumenskih organizacij, ter vzdržuje redne delovne odnose z ESC, še posebej v komisiji Vera in cerkvena ureditev.

- Udeleženosť žensk v življenju ESC je narasla in njihov glas se je okrepil.

- Ekumenski proces ni bil samo odgovor na klic evangelija po krščanski edinosti, temveč tudi izraz skupne zavezanosti k iskanju pravičnosti, miru in sprave v kaotičnem, vojskujočem se svetu, ki je razdeljen na rase, razrede in konkurenčne nacionalne in verske pripadnosti.

- Prepogosto so tudi cerkve sodelovale v razdeljenosti sveta in sprejemale ali celo vsiljevale podobo drugih kot sovražnikov. Cerkev članice ESC pa se lahko pohvalijo, da so celo v najhujših trenutkih hladne vojne pomagale graditi mostove med ideologijami.

- Rastoči denominacionalizem krepi tendenco cerkva, da se osredotočajo na interne in institucionalne zadeve na račun ekumenskega gibanja. Namesto da bi bili kristjani in cerkve zagovorniki pravic in dostojanstva marginaliziranih v družbi, so sami sokrivci za strukturne socialne in ekonomske nepravilnosti. Tudi ESC v svojem boju za pravičnost in človekove pravice ni pri svojem delovanju povsod uporabljal istih kriterijev.

- Mnogo krščanskih cerkva in skupnosti je še vedno ostalo zunaj združenj formalnih ekumenskih teles. Novi razdruževalni viri so se pojavili znotraj in med cerkvami. V nekaterih cerkvah se na ekumensko zavezanost gleda kot na herezijo in celo kot na antikrščanstvo. Prepogosto so se cerkve in ekumenska telesa znašla v medsebojni konkurenci, namesto v sodelovanju.

Vse te omejitve, nazadovanja in neuspehe ESC vidi kot klice po obnovi, da je potrebno dati nov pomen in razumevanje vloži ESC v ekumenskem gibanju. Kakšna je razlika

med ekumenskim prizadevanjem in podobnimi iniciativami v civilni družbi? Kaj je specifična vloga ESC v njegovem odnosu do partnerjev v ekumenskem gibanju? Kako se je spremenilo razumevanje namena skupnega klica ESC v luči izkušenj skupnega življenja v petih desetletjih?

7.2. Ekumensko gibanje

Med cerkvami in ekumenskimi organizacijami se pojavljajo negotovost, dvoumnost in celo zmeda glede tega, kaj ekumensko gibanje sploh pomeni. Obstaja splošni dogovor, da pojem »ekumensko« zaobjema prizadevanje za krščansko edinost, skupno pričevanje, obvezanost k diakoniji in podporo pravičnosti in miru. Ne obstaja pa avtoritativna definicija pojma, zato se pojem uporablja za opisovanje širokega spektra aktivnosti, idej in organizacijskih ureditev. Dvoumja glede razumevanja pojma »ekumenizem« predstavljajo nevarnost vpeljevanja konkurenčnih razlik v ekumensko gibanje. Kaj je pomen in namen tega gibanja? Kdo so njegovi subjekti? Kaj so njegovi cilji, metode in načini delovanja?

Dokument poudarja, da negotovosti glede definicije pojma ne bodo rešene z deskriptivno, še manj z normativno metodo, ki bi identificirala samo partikularen model, strategijo ali organizacijo kot kriterij za definiranje ekumenizma. Vsako skupno razumevanje bi moralo zaobjeti vse perspektive in raznolikost subjektov. Vendar pa pojem vsebuje določene značilnosti, ki bi pomagale razjasniti uporabo pomena v tem dokumentu:

- dinamika ekumenskega gibanja ima svoje korenine v tenziji med cerkvami kot takimi in med pravim občestvom (koinonia);
- ekumenska vizija vsebuje obnovo cerkve in sveta v luči evangelija;
- ekumensko gibanje je širše od različnih organizacij, v katerih je našel svoj izraz in ni omejen samo na skrb za medcerkvene odnose;
- ekumensko gibanje želi pospešiti sodelovanje, skupno pričevanje in skupno akcijo cerkva in njenih članov. Je obnovitveno gibanje znotraj in med cerkvami in je našlo svoj izraz v različnih iniciativah tudi med laiki. Zavezan je k iskanju vidne edinosti in zdravljenju človeške skupnosti in celotnega sveta;

- področje delovanja je cel svet, kar izhaja že iz njegovega imena (oikoumene – vesoljni svet).

ESC z drugimi svojimi partnerji deli odgovornost oživljanja ekumenskega gibanja. Kot najbolj vseobsegajoče in najbolj zastopano telo med drugimi organiziranimi izrazi ekumenskega gibanja, ima ESC posebno vlogo, da se loteva globalnih ekumenskih tem.

7.3. Samorazumevanje ESC

Vsak poskus samorazumevanja ESC se mora začeti z ustanovitvenim skupnim temeljem, ki se glasi:

»ESC je bratsko združenje cerkva, ki izpovedujejo Gospoda Jezusa Kristusa kot Boga in Odrešenika po svetem pismu in si prizadevajo, da bi skupno odgovorile na njihov skupen poklic v slavo edinega Boga, Očeta, Sina in Svetega Duha«⁶¹.

Dva aspekta skupnega temelja imata centralni pomen glede samorazumevanja ESC:

- ESC kot bratsko združenje cerkva,
- skupen poklic cerkva.

Opis ESC kot bratsko združenje cerkva kaže na to, da ESC kot tak ni cerkev sama po sebi in kot je napisano tudi v Torontski izjavi, ne sme nikoli postati »nadcerkev«. Vendar pa izraz združenje v skupnem temelju priznava, da je ESC več kot le funkcionalna asociacija cerkva, ustanovljena za organiziranje aktivnosti na področju skupnega interesa.

S pomočjo ESC si cerkve članice prizadevajo skupno odgovoriti na skupen poklic. Ta stavek je bil dodan skupnemu temelju na zasedanju skupščine leta 1961 v New Delhiju. Elementi tega skupnega poklica so bili naštet v 3. členu ustave ESC, sprejetem na zasedanju skupščine v Nairobiju leta 1975, in so naslednji:

---

⁶¹ Constitution, <http://www.wcc-coe.org/wcc/who/con-e.html> (12. 11. 2002).

- pozivanje k cilju vidne edinosti v eni veri in enem evharističnem združenju, izraženem v čaščenju in skupnem življenju v Jezusu Kristusu, skozi prisostvovanje in služenje svetu ter napredovanje k tej edinosti, da bo svet veroval;
- omogočanje skupnega pričevanja cerkva v vsakem prostoru in ob vsakem času;
- podpiranje cerkva v njihovi misijonarski in evangeličanski nalogi;
- izražanje skupne naloge cerkva v služenju človeškim potrebam, podiranju zidov med ljudmi in pospeševanju ene človeške družine v pravičnosti in miru;
- pospeševanje obnove cerkva v edinosti, čaščenju, misijonu in služenju;
- vzpostavljanje in vzdrževanje odnosov z nacionalnimi sveti in regionalnimi konferencami cerkva, svetovnimi konfesionalnimi telesi in drugimi ekumenskimi organizacijami ter
- nadaljevanje dela gibanj Vera in cerkvena ureditev, Življenje in delo, Mednarodnega misijonskega sveta in Svetovnega sveta krščanske izobrazbe.

ESC kot organizacija:

Kot združenje ima ESC institucionalni profil, vendar pa je v dokumentu poudarjeno, da ESC kot institucija ne sme biti paralizirana z institucionalnostjo. Struktura ESC mora zagotavljati, da so aktivnosti, ki jih začenjajo notranje institucionalne strukture, v skladu s potrebami članic ESC in njegovimi ekumenskimi partnerji. Struktura ESC mora:

- zagotoviti maksimalno reprezentacijo, sodelovanje in transparentnost v politiki in odločanju ter se izogniti koncentraciji moči in odgovornosti v majhne skupine;
- dajati prednost premisleku in posvetovanju;
- posvečati pozornost koordiniranju aktivnosti ESC in ne služiti kot forum za vsiljevanje partikularnih interesov in agend;
- zagotavljati proces in okvir, kjer se bodo slišali glasovi vseh, brez dajanja prednosti tistim, ki jim kutura, jezik, izobrazba in izkušnje olajšajo artikulacijo svojih potreb in želja in
- dovoliti vzpostavljanje in poglobljanje odnosov s cerkvami, ki so odprte za ekumensko združenje, a se jim članstvo v ESC ne zdi primerno.

7.4. Odnos s partnerji v ekumenskem gibanju, cerkvami nečlanicami in drugimi telesi

Sveti in konference cerkva:

Dokument šteje odnos med ESC in regionalnimi, nacionalnimi in lokalnimi sveti (konferencami) cerkva in krščanskimi sveti (konferencami) za pomemben element za vitalnost in povezanost ekumenskega gibanja. Vsi sveti so neodvisna telesa in jih ESC priznava kot pomembne partnerje v ekumenskem gibanju. Razvoj in povezanost ekumenske agende kliče po ustanovitvi bolj strukturiranega odnosa in boljši koordinaciji aktivnosti med sveti. Odnos bi moral biti zaznamovan z vzajemnostjo in sodelovanjem, potrebno se je izogibati tekmovanju in demarkaciji področij in vpliva. Kot del mreže v ekumenskem gibanju ima ESC pomembno in distinktivno vlogo kot edinstven prostor, kjer se cerkve lahko zberejo ekumensko na globalni ravni v dialogu in skupni akciji. Leta 1992 je centralni komite sprejel skupek t.i. vodilnih načel za odnose in sodelovanje med regionalnimi ekumenskimi organizacijami in ESC. V njem definirajo odnos kot partnerstvo, osnovano na skupni veri in zavezanosti, ki jo karakterizirajo komplementarnost, medsebojno zaupanje in reciprociteta.

Druga ekumenska telesa:

ESC je svet cerkva. Vendar pa ustanovni dokumenti ESC priznavajo, da mora ESC vzdrževati delovne odnose s širokim spektrom mednarodnih ekumenskih organizacij, nekatere od njih so še starejše od ESC. Te vključujejo organizacije, ki predstavljajo partikularne konstituce, kot npr. mladino, ženske, laike, študente, in telesa ter agencije s partikularnimi funkcionalnimi cilji na področjih kot so izobrazba, komunikacija in razvoj.

Cerkve ki niso članice ESC:

RKC je po 2. vatikanskem koncilu aktivno udeležena v ekumenskem gibanju in cenjen partner ESC (še posebej skozi MDS in skozi sodelovanje v komisiji Vera in cerkvena ureditev). Obstaja upanje, da bosta oba našla pot do poglobitve in razširitve njunega odnosa, še posebej, ker je RKC v zadnjih letih postala del lokalnih, nacionalnih in regionalnih ekumenskih teles, kjer sodelujejo tudi cerkve članice ESC. Čeprav članstvo v ESC nikakor ni edini način sodelovanja cerkva, pa nekatere članice ESC menijo, da je ESC zaradi odsotnosti RKC prikrajšan.

ESC je omejen tudi zaradi odsotnosti drugih cerkva, ki zaradi različnih razlogov niso zaprosile za članstvo. Neupravičena pregrada je nastala med ESC in nekaterimi pentekostalnimi in evangeličanskimi cerkvami zaradi tendenc na obeh straneh, da bi osmešili ali ostali indferentni drug do drugega. Nekatere od pregrad so se začele rušiti z razvojem stalnih kontaktov med ESC in drugimi telesi, kot npr. Svetovnim evangeličanskim združenjem.

Druge organizacije in skupine:

ESC sodeluje še z osebami, skupinami in organizacijami, ki se ne identificirajo s specifičnim krščanskim ciljem ali zavezanostjo. To vključuje organizacije drugih verskih skupnosti ali medreligijska telesa. V teh primerih strukturni odnos ne bi bil primeren oz. mogoč, a predstavljajo partnerje ESC v njegovem trudu pospeševanja dialoga in sodelovanja z ljudmi druge vere. ESC sodeluje še z velikim številom mednarodnih nevladnih organizacij in z drugimi skupinami civilne družbe na nacionalni in mednarodni ravni, prav tako pa ESC sodeluje z vladnimi in medvladnimi institucijami, še posebej z OZN in njegovimi specializiranimi agencijami.

ZAKLJUČEK

S sociološkimi teorijami si lahko torej pojasnimo nastanek ekumenizma s pojavom verskega pluralizma oz. sekularizacije. Večina avtorjev se nagiba k mnenju, da je verski pluralizem tisti, ki je v 20. stoletju omogočil oz. sprožil ekumensko gibanje. Ob tem se mi zastavlja vprašanje, kaj je bilo potemtakem tisto, kar je pravoslavne cerkve spodbudilo k sodelovanju, saj se te cerkve niso znašle na konkurenčnem religijskem trgu v taki meri kot cerkve modernega zahodnega sveta, temveč so se srečevale z omejevanjem njihovega delovanja na družbenem področju. V komunističnih državah so na cerkve gledali kot na institucije z začasno vlogo in naj bi počasi izgubile svojo vlogo oz. izginile. A tudi teorija sekularizacije je našla svoje sogovornike in kritike, saj se je pojavilo dovolj problemov že pri sami definiciji sekularizacije. Sociologi pa so ugotovili pomembne spremembe v ekumenskem gibanju, in sicer se je spremenilo bistvo samega gibanja, namesto poudarka na organski uniji se sedaj cerkve zadovoljujejo s sodelovanjem in komplementarnimi prispevki cerkva članic, kar se dogaja tudi v primeru ESC.

Ekumensko gibanje znotraj ESC kaže na obseg, do katerega so se cerkve sedaj pripravljene sporazumevati o svojih prepričanjih. Kaže pa tudi na omejitve, kar bo tudi odgovor na moje drugo delovno vprašanje. Omejitve se kaže že v sami naravi in avtoriteti ESC in njegovih dokumentov, ki sta razvidni iz ustave ESC. Cerkve so imele že od ustanovitve ESC probleme z definiranjem njegove narave, tako da so leta 1950 naknadno sprejele Torontsko izjavo, kjer je zapisano, da cilj ESC ni izgraditev nekakšne nadcerkve niti ne standardiziranje stilov čaščenja, temveč le poglobiti združenje krščanskih cerkva in skupnosti. Ta izjava je pomirila cerkve, ki so se bale prevelike avtoritete te organizacije. Tudi v avtoriteti ESC se kaže jasna omejitev organizacije s strani cerkva. ESC cerkva ne more obvezati z zakonom in lahko deluje v imenu svojih članic samo v tistih zadevah, ki mu jih posamezne članice zaupajo in samo v imenu teh

posameznih članic. ESC lahko le ponuja nasvete in omogoča priložnosti za enotno akcijo. ESC tudi nima pravice govoriti v njihovem imenu. Izjave ESC imajo le takšno avtoriteto, ki sestoji iz lastne resnice in modrosti.

Tudi na finančnem področju se ESC srečuje z velikimi problemi. Plačevanje članarine s strani cerkev članic kaže na to, kakšno odgovornost čutijo članice do ESC na tem področju. Res je, da mnogo cerkva preprosto nima denarja (mnoge vidijo ESC kot donatorsko agencijo), nekatere pa preprosto ekumenske prispevke rangirajo nizko na svoji lestvici potrebnih izdatkov. Le 50 % cerkev članic plačuje svoje redne letne prispevke.

ESC ima širok spekter aktivnosti, s katerimi poskuša pospeševati krščansko edinost. Čeprav se v bližnji prihodnosti ni bati, da bi komisija Vera in cerkvena ureditev dosegla doktrinarni konsenz cerkev članic (njene študije ne obvezujejo cerkva), ji ne gre oporekati njenega pomena kot najbolj vsestranskega teološkega foruma v krščanstvu, kjer cerkve lahko izkoriščajo možnost medsebojnega spoznavanja in spoštovanja različnih izrazov čaščenja. ESC je preko svojih komisij in ekip nastopal kot zaščitnik človekovih pravic, marginaliziranih, raso, versko ali spolno zatiranih. Res pa je, da so tudi v ESC kdaj prevladali tudi drugi kot le najvišji moralni principi in interesi, zato je bil tudi ESC deležen močne kritike. V času hladne vojne je bil z obeh strani obtožen kot marioneta v rokah komunistov oz. kot kapitalistični lakaj. A ESC vidi politiko kot neizbežno realnost in udeležbo kristjanov v njej kot dolžnost in odgovornost. Pri tem ne izključuje drugih ekumenskih partnerjev, s katerimi ima razvito široko mrežo odnosov. ESC se zaveda tudi pomena medverskega dialoga, zato pospešuje navezovanje stikov med kristjani in pripadniki drugih verstev.

Kar se tiče odnosov med samimi ekumenskimi partericami, je ekumensko gibanje doživljalo obdobja manjše in večje harmonije. Pri doseganju vidne edinosti se ESC zaradi razlik med cerkvami srečuje z manjšimi in večjimi težavami. Razlike se začnejo že pri sami organiziranosti, nadaljujejo pa se z različnimi zgodovinskimi danostmi, ki producirajo različne načine čaščenja. Cerkve ESC živijo v različnih socialnih in kulturnih okoljih, njegovi člani pa govorijo vrsto različnih jezikov. Vse to mu daje podobo zanimivega in izzivalnega foruma, a zgodovinske napetosti mnogokrat ostajajo nerazrešene, občasno pa nastajajo nove.

Mnoge cerkve in krščanske skupnosti so ostale zunaj formalnih ekumenskih teles. Novi viri razdelitve se pojavljajo med in znotraj cerkva. V nekaterih cerkvah so se ekumenska dejanja in besede izkazale za sporne, da je bilo ekumensko gibanje kot tako odklonjeno kot heretično oz. antikrščansko. Na vseh nivojih, od lokalnih do globalnih, so se cerkve in ekumenska telesa znašla v tekmovanju drug z drugim.

Ni skrivnost, da so pravoslavne cerkve pogosto nezadovoljne z delovanjem ESC, saj čutijo nemoč pri vplivanju na potek dogodkov. Tudi odsotnost RKC in določenih protestantskih cerkva postavlja pod vprašaj doseganje vidne edinosti vseh cerkva znotraj ESC. Pogosto se v ekumenskem gibanju pojavljajo nazadovanja pri zbliževanju, še posebej s strani RKC, ki občasno šokira svoje ekumenske partnerice s svojimi neekumenskimi izjavami in delovanjem. A dejstvo, da pravoslavne članice navkljub občasnem nezadovoljstvu ostajajo članice ESC, RKC pa z njim sodeluje na mnogih področjih, pomeni, da se obe zavedata pomena ESC kot svetovnega krščanskega foruma, ki omogoča skupno sodelovanje in diskutiranje.

V tem tudi jaz vidim največji pozitivni dosežek ESC. Ni nujno, da je diverzifikacija krščanstva sama po sebi negativna, prav nasprotno, saj je posledica odgovarjanja na različne potrebe različnih narodov, kultur in skupin. A ker različnost lahko hitro vodi v nesprejemanje in konflikte, so organizacije kot ESC, ki služijo kot forumi za skupno diskutiranje in sodelovanje različnih krščanskih cerkva, več kot potrebne. ESC omogoča, da se cerkve med seboj začnejo priznavati, spoštovati, druga od druge učiti in spoznavati. To pa je zelo pomembno, kajti religija je tudi v zahodnem, modernem svetu, obdržala vpliv na civilno družbo in javno sfero in v obdobju vse močnejših integracijskih procesov morajo posamezne krščanske cerkve s svojim vzorom pozitivno vplivati na iskanje skupnih, povezovalnih lastnosti, ki te integracije omogočajo in ne na iskanje ločitvenih lastnosti, ki integracije otežujejo.

SEZNAM VIROV

Knjige:

1. Berger, Peter L., Thomas Luckmann (1999) *Modernost, pluralizem in kriza smisla*. Ljubljana: Nova revija.
2. Chadwick, Henry, G. R. Evans (1990) *Atlas of the Christian Church*. Oxford: Phaidon Press Limited.
3. Davie, Grace (2000) *Religion in Modern Europe*. Oxford: University press.
4. Haralambos, Michael, Martin Holborn (1999) *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
5. Hudson, Darril (1977) *The World Council of Churches in International Affairs*. London: The Faith press.
6. Janežič, Stanko (1986) *Ekumenski leksikon*. Celje: Mohorjeva družba.
7. Janežič, Stanko (1994) *Ekumenizem ruske cerkve*. Maribor: Slomškova založba.
8. Janežič, Stanko (2003) *Ekumenizem*. Maribor: Slomškova založba.
9. Neill, Stephen (1990) *A History of Christian Missions*. Second edition. London: Penguin books.
10. O'Brien, Joanne, Martin Palmer (1999) *Atlas verstev sodobnega sveta*. Ljubljana: Družina.
11. Tamney, Joseph B. (1993) Religion in Capitalist East Asia. V William H. Swatos Jr. (ur.) *A future for religion? New Paradigms for Social Analysis*, 55-73. Newbury Park, London in New Delhi: Sage Publications.
12. Vermaat, J.A. Emerson (1989) *The World Council of Churches & Politics, 1975-1986*. New York: Freedom House.
13. Štravs, Matej (1999) *Katoliška cerkev in Ekumenski svet cerkva; diplomatska naloga*. Ljubljana: Teološka fakulteta.

14. Walls, Andrew (1998) Christianity. V John R. Hinnells (ur.) *The new Penguin handbook of Living Religions*, 55-161. London itn: Penguin books.
15. (1992) *The New Encyclopaedia Britannica, Volume 4, fifteenth edition*, izdal Encyclopaedia Britannica, Inc. Chicago itn.: The University of Chicago.
16. (1993) *Yearbook of international organizations 1993-1994, Volume 1, Organization descriptions and cross-references, 30th edition*, izdal Union of international associations. Munchen itn.: Saur.
17. (1970) *Slovar slovenskega knjižnega jezika, prva knjiga A-H*, izdala SAZU, Inštitut za slovenski jezik. Ljubljana: DZS.

Članki v znanstvenih in strokovnih revijah:

1. Davie, Grace (2001) Global civil religion: A European perspective. *Sociology of Religion* 62 (4), 455-473.
2. Dobbelaere, Karel (1999) Towards an integrated perspective of the processes related to the descriptive concept of secularization. *Sociology of Religion* 60 (3), 229-247.
3. Hazzard, John W. (1998) Reflections on Sociology and Theology. *Sociology of Religion* 59 (2), 186-187.
4. Hefner, Robert W. (1998) Multiple modernities: Christianity, Islam, and Hinduism in a globalizing age. *Annual Review of Anthropology* 27, 83-104.
5. Lambert, Yves (1999) Religion in modernity as a new axial age: Secularization or new religious forms? *Sociology of Religion* 60 (3), 303-333.
6. Lee, Richard Wayne (1993) Krščanstvo in druge religije: Medreligijski odnosi v vse manjšem svetu. *Časopis za kritiko znanosti* 160-161, 133-42.
7. Mugambi, J. N. K. (1996) African churches in social transformation. *Journal of International Affairs* 50 (1), 194-208.
8. Smrke, Marjan (1993) Veliko je religij, a le ena silanizira. *Časopis za kritiko znanosti* 160-161, 127-132.
9. Yang, Fenggang in Helen Rose Ebaugh (2001) Transformations in new immigrant religions and their global implications. *American Sociological review* 66 (2), 269-288.

Medmrežje:

1. Bossey: Reaching Beyond Boundaries
<http://www.wcc-coe.org/bossey/index.html> (23. 4. 2003).
2. Church & ecumenical relations
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/ecumenical/index-e.html> (23. 4. 2003).
3. Constitution
<http://www.wcc-coe.org/wcc/who/con-e.html> (12. 11. 2002).
4. Decade to Overcome Violence (2001-2010)
<http://www2.wcc-coe.org/dov.nsf> (23. 4. 2003).
5. Decree on ecumenism
<http://www.cin.org/v2ecum.html> (23. 4. 2003).
6. Diakonia & solidarity team
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/regional/index-e.html> (23. 4. 2003).
7. Dominus Iesus: on the unicity and salvific universality of Jesus Christ and the Church
<http://www.ewtn.com/library/curia/cdfunici.htm> (23. 4. 2003)
8. Ecclesia de eucharistia
http://www.vatican.va/holy_father/special_features/encyclicals/documents/hf_jp-ii_enc_20030417_ecclesia_eucharistia_en.html (6. 6. 2003)
9. Economy
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/economy.html> (23. 4. 2003).
10. Ecumenical Disability Advocates Network – EDAN
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/disabil.html> (23. 4. 2003).
11. Ecumenical earth
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/ecology.html> (23. 4. 2003).
12. Education & ecumenical formation
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/education/index-e.html> (23. 4. 2003).
13. Faith & order
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/faith/index-e.html> (23. 4. 2003).
14. Indigenous Peoples' Programme (IPP)
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/indig.html> (23. 4. 2003).
15. Final Report of the Special Commission on Orthodox participation in the WCC

- <http://www2.wcc-coe.org/ccdocuments.nsf/index/gen-5-en.html> (23. 4. 2003).
16. Instruction on the ecumenical movement
<http://www.ourladyswarriors.org/teach/ecumen49.htm> (23. 4. 2003)
  17. International Affairs, Peace & Human Security
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/international/index-e.html> (23. 4. 2003).
  18. Interreligious relations & dialogue
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/interreligious/index-e.html> (23. 4. 2003).
  19. Justice, peace and creation
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/index-e.html> (23. 4. 2003).
  20. Membership contribution campaign
<http://www.wcc-coe.org/wcc/membership/index.html> (12. 11. 2002).
  21. Mission and evangelism
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/mission/index-e.html> (23. 4. 2003).
  22. Mortalium animos
http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19280106_mortalium-animos_en.html (23. 4. 2003).
  23. Peace with justice
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/peace.html> (23. 4. 2003).
  24. Rules
<http://www.wcc-coe.org/wcc/who/rules-e.html> (12. 11. 2002).
  25. Special Commission on Orthodox Participation in the WCC
<http://www.wcc-coe.org/wcc/who/special-01-e.html> (23. 4. 2003).
  26. Special focus on Africa
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/africa/index-e.html> (23. 4. 2003).
  27. The churches' response to racism
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/racism.html> (23. 4. 2003).
  28. The Role of the World Council of Churches in International Affairs
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/international/ia-booklet.html> (23. 4. 2003).
  29. Toronto Statement
<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/ecumenical/ts-e.html> (12. 11. 2002).
  30. Towards a Common Understanding and Vision of the World Council of Churches
<http://www.wcc-coe.org/wcc/who/cuv-e.html> (23. 4. 2003).
  31. Women

<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/women.html> (23. 4. 2003).

32. World Council of Churches makes a historical decision to allow the Orthodox to improve their witness in this organization

<http://www.russian-orthodox-church.org.ru/ne209032.htm> (5. 5. 2003).

33. Youth

<http://www.wcc-coe.org/wcc/what/jpc/youth.html> (23. 4. 2003).

Intervju:

1. Intervju z dr. Bogdanom Dolencem, izrednim profesorjem za nauk o cerkvi in ekumensko teologijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, 16. junija 2003.